

مجله اول
محبوب السیر

مشتمل بر آئین انطانات عهد سیمینت مهد بست سال فرمان روالی آصفیاه سارین
اعلیٰ حضرت قوی شوکت حضور پر نور بندگانی عالی بظله العالی والی ریاست جید اکبر

مصنفه

نواب عزیز جنگ بهادر و خلیفه یاب حسن خدمت
اول تعلقه داری سرکار عالی و رکن مجلس جلالت کرج ضلع

۱۳۱۵

همگی حقوق مصنف بواسطه رجستری و سپاندی قواعد نافذ محفوظ است دیگر نمی تواند
که بجز اجازت مصنف این را چاپ یا بنیان دیگر ترجمه کند

عزیز المطلاع جید اکبر

۱۳۲۳ هجری

M.A. LIBRARY, A.M.U.

PE3836

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 دعا و دولت سلطانست حیدر دانی کہ سایہ گستر خلقست ظل سبحانی
 بشکر نعمت خالق ترا مذاقی نیست ولی نعمت خود را اگر نمیدانی
 صلوة اللہ علی النبی الکریم و علی آلہ الکرام و اصحابہ العظام۔

اما بعد۔ بندہ با وفا خاکپاے ارباب صفا احمد عبدالعزیز و آلہ۔ الخطاب
 بہ خان بہادر عزیز جنگ و طیفہ یاب حسن خدمت سرکار نظام خلد اللہ ملکہ
 و دولۃ لہ یوم القیام سے خواہد کہ بیاد گار جشن مبارک چہل سالہ عمر حضرت
 قدر قدرت قومی شوکت اعلیٰ حضرت حضور پر نور بندگان تعالیٰ متعالیٰ مدظلہ العالی
 آصف جاہ سادس نظام الدولہ نظام الملک میر محبوب علیخان بہادر
 فتح جنگ جی۔ سی۔ یس۔ آئی۔ جی۔ سی۔ بی۔ فرمان رواے سلطنت حیدر آباد
 دکن معانہ اللہ عن الشرور والفتن اور آٹھے چند ہر صفحہ روزگار گزارد۔

بنائے علیہ کتاب مبسوط در فن قانون سمی بہ خیرتہ فیانس و حساب و صدر مجموعہ
قوانین مال در ہمین سال تالیف کرد کہ حلیۃ اشاعت در بر کشیدہ است۔ و کتابے کہ
در ہمین یادگار ہمایون بغین لغت نوشتہ ام آصف اللغات نام دارد کہ لغتی است
جامع الفاظ مفردہ و مرکبہ و اصطلاحات و مقولہ بمعجم و امثال۔ زبان فارسی
باترجمہ محاورہ دارد۔

این نسخہ آخر الذکر تالیف است بسط کہ اختصار را اگر حیات مستعار نم فاکند در
بست جلد صورت پذیرد و الآن جلد اولنیش زیر اشاعت است۔
ہمدین اشک کتابے نایاب بدست آمد کہ نگارستان آصفی نام دارد نتیجہ حاجی
غشی سید التفات حسین خان مرحوم میرغشی رسیدہ نسی است کہ فرزند مولف در سال
ہزار و دوصد و بست و ہشت ہجری در احوال روسا و امرے سلطنت آصفیہ تالیف
کرده۔ بندہ حقیر بسلسلہ یادگار جشن ہمایون این نسخہ را ہم در خور اشاعت می پندارد
و حصہ از وقت خود بہ تکمیل این کار ہم مے گمارد۔

بر ضمیر منیر ناظرین حقیقت شناس مخفی مباد کہ ولی نعمت اعلیٰ حضرت اوم القیام
ششمی فرمان رواست از حضرت مغفرت مآب آصف جاہ اول نور اللہ مرقدہ۔
صاحب نگارستان آصفی سلسلہ مرشد زادگان حضرت مغفرت مآب را تا حضرت
مغفرت منزل میر اکبر علیخان سکندر جاہ میرساند کہ تالیف کتاب در عہد فرمانروائی
اوست و ہمن مرشد زادگانش میر فرخند علیخان ناصر الدولہ را ہم ذکر میکند کہ در وقت

تالیف کتاب مذکور است و سه ساله عمر داشت و پس از رحلت پدر بزرگوار خود
 مستآرای حکومت دکن گردیده در ۱۲۳۳ هجری در ۲۵ سالگی درگذشت و پسرش
 بلیک گفت و بغفران منزل ملقب شد و پس از آن زمام سلطنت بدست خلف از شد
 میر تیمیت علیخان افضل الدوله در آمد که پدر بزرگوار آقا قاسم نعمت مابود و جلالتش بهر
 چهل و دو سال در ۱۲۸۳ هجری در ۵۰ سالگی در ۲۵ سالگی در ۲۵ سالگی در ۲۵ سالگی
 میغفرت مکان است نور الله مرقدہ -

مرشد زاده بلند اقباش همین جان عالم و محبوب خلائق است که در ظل ظلالش
 روزگار بسر می بریم خدایش نگهدار که ذات ستوده صفاتش از همه صفات تصدیف است
 دو سال و هفت ماهه عمر داشت که سریر آرای سلطنت آصفیه گردید صاحبان تاریخ
 این روزهایون را پانزده تاریخ از ماه ذی القعدة ۱۲۸۳ هجری در ۲۵ سالگی در ۲۵ سالگی
 بزمان طفولتیش وزیر اعظمش در سالار جنگ مختار الملک زمام حکومت را بدست
 داشت و علم نیک نامی برافراشت و تکفل بهایم سلطنت بود و گوی سبقت از همه معاصرین
 خود بود - عمده الملک شمس الامیر کبیر را نائب حضورینا میداند - گزشت بر سر گذشت
 که مؤلف حقیر همه جز و در این دریا را برای العین دیده است و صیت نیک نفسی
 سلطان نمک شناس عالمی گوش بهوش شنیده است که دفتر تاریخ از واقعات
 این مدت معلوم است -

بالآخر در ۱۲۸۳ هجری در ۲۵ سالگی در ۲۵ سالگی در ۲۵ سالگی در ۲۵ سالگی

نجا رسالت و آید میجشن اولین بود که فی الواقع نصیبت بنده حقیر که در وقت این جشن بایون
بلازم صرف خاصش سر تنها خبر بر می افراشت قطعه تاجش ببارگاه سلطانی بگذاشت و
بدریچه تحریر مسترکارک بجهول انعام از شکریه آن گوی سبقت از معاصیرن خود بود و نمود

میر محبوب علیخان شاه والامرت سیم ۱۹	حکمران شد شاد از احسان خلاقین ۱۸۸۳
چار تا سانش نویسد پنجه کلک و لا ۱۲۹۳	ملکت انی بایون بادی شاه دکن ۱۳۰۱ هجری

حیف است که در آن زمانه دیرینه نمک خوارش سالار جنگ جهان فانی را گذاشته و آن
صفحه عالم فانی گزشته بود - آقا نعمت ماهین پوش لایق عینان را به وزارت گرفت و
بمنصب آبائیش بخواخت و از پدرش یک قدم پیش بلقب به عماد السلطنه ساخت یعنی مافی
فاعتبرایا اولی الالبصار - میخواهم که این جمله معترضه سلسله بیان مرا از مقصد اصلی دور داند
باجمله قلمدان وزارتش مره بعد اخری بدست خانه زادانش در آمد و حالا بهاراجید السلطنه
سرکش پرشاد و بهادر کفیل است - اما این همه مشکلات را که از غزل و نصب و زاریو نایفه بامیش
پایش فادهمین یک ذات بابر کانش بود که برخود آسان کرد و الی الآن بنفس نفیس خود انو بخوانی
و کلی را نگران است - بهمدین موقع میخواهم که آئین فرمان روایش را مشت نمونه از خردارے
چون ناظرین باتمکین کنم تا بر اوراق تاریخ انتخاب کارنامه اش یادگارے را ماند -

زیبا بود بفرق دکن سرور سی ترا	گردن کشان بکیم تو سر بر زمین کنند
را می تو در مصالح ملکی مسلم است	کار آگاهان بکار تو صد آفرین کنند

آئین محبت کونسل | از برای استمداد در مهام سلطنت و امور سرگ ریاست بمصدق و شایسته

فی الامس مجلسی خاص الزام عظمیٰ بارخویش منعقد فرموده است که مجلس لیٹو کونسل نام دارو این کونسل خصوصیتی با پنج سر رشته خاص ندارد که مقصودش عام است - مدار المہام وقت بصدر نشینی این مجلس ممتاز است و سه نامعین المہام بان سلطنت برکنیت این جلسہ منتفقہ سر فراز - در مقدمہ تیکہ نوعیت آن از اقدار مدار المہام بیرون است یا در آراء معین المہام و مدار المہام اختلافی ناموزون در مجموع مواقع از معین مجلس اعظم کار میگیرند و رودارش را بغرض اطلاع بصورت فیصلہ آخرہ بار گاہ اقدس خود بدولت می کشند و گاہ باشند کہ فرمانرواے مابا اقدار اعظم خویش مقدمہ خاص را ہم سپرد این مجلس می فرماید تا نتیجہ از آراء مشیران خاص برآید - فرمان روای در مقامات سلطنت خود حکم منصرفہ قضائیم را با وجود اقدار شاہی در قبضہ اقدار خویش نگہداشتہ است و اکثر مقامات را مشورت جان نشانان اعظم دولت گماشتہ - و این اولین یادگار عہد مینست مہد ادا باشد کہ نیا کانش از پنج ذرائع کم کارے گرفته اند -

سالانہ مصارف این کونسل و راء مشاہیرہ ارکانش کہ ازین صیغہ تعلق ندارد تا بیانزدہ ہزار روپیہ میرسد -

ای قدر قدرت بدست اقدار جزو کل	لیک دست قدرتت نگرفتہ کار از اقدار
گرچه از رایت سبق گیرند استادان و ہر	لیک رایت مشورت را دست میدارد
آئین مجلس وضع قوانین انعقاد این مجلس نتیجہ پابندی خیال و انقباض طبیعت اوست کہ ہر یک کار را بحسن اصولش پسندی کند - این مجلسی است وسیع الارکان کہ از عہدہ داران سررستہ ہستہ مختلفہ تر تمیزش داوہ اند و تعدادے محبت از امر او کلاہ ریاست ہم بحیثیت ارکین گرفته اند	

مقصود اصلی واضع این مجلس خراج نیست که حقوق رعایا را بحفاظت گیرد و در میزان عدل توانا
بر نانوایان تعویق نه پذیرد و مدار المہام سلطنت را بہ صد نشیمنی این مجلس حکم داده و بر روی ہم
ارکان در کارادی رائے کشادہ ہر مسودہ مرتبہ را بر سبیل اعلان بشاہدہ خاص و عام میکشد تا ہر
قباحت آن رعایا را موقعہ نکستہ یعنی بدست آید و اعتراض معترض را باز بہ مجلس بر بند تا نتیجہ ازین
طرز عمل بر آید۔

بہر از قوانین وضو ایلا ہر یک ہر ششہ سچا نکاہی و نوشکا فی این مجلس مرتب و مدون گردیدہ است
و کار سجدہ رسیدہ کہ رعایا را بحیثیت حقوق خود اطمینان کلی در دل و برہنہ فی وسائیر نافذہ چارہ کار
را ذریعہ حاصل است۔

و سالانہ خراج این مجلس را انداز پنجاد ہزار روپیہ در مصارف خزانہ شاہی داخل۔

اے نگہدار حقوق عالم	خالق دھند نگہبان تو باد
وے نشہ واضع قانون درکن	بانی ارض و سما یا ر تو باد

آئین انتظام داخل و خراج | آئین داخل و خراج مکاش انتظام صیغہ فیانس نام دارد و حدت
اعظمش بہ تحت وزیر اعظم خود معین المہام فیانس می سپارد کہ دفترش خیدہ وسیع است و عمارتش
رفیع۔ اگرچہ این دفتر از تہمتہ فیانس نامند و لیکن فی زمانہ معتدے مقرر نیست۔ مددگارانش
بلا توسط معتدہ کار بلا خطہ معین المہام این صیغہ می کشند۔ اقامت اراکش میجو دیگر معین المہامان
ہر یک سرشتہ معین و لوازم کار و فراقتش ذریعہ دستور العملے خاص مدون و ہر سرشتہ خاص حکم
داوہ است کہ سائل فیانس یا کہ خراج از اقامتہ معین المہام متعلقہ باشد بدین دفتر سپارند و حکم

و قریباً واجب العمل شمارند - معین المہام فینانس کو خارج از اقدار خود از مدار المہام سلطنت استصواب می کند و در بعض مسائل خاص توسط مدار المہام عرضداشت خود را بہ بارگاہ ولی نعمت می کشد - ترتیب حسابات داخل و مصارف ریاست را از دفتر صدر محاسب کا میگیرد و نگارانی عامہ اش حسن انتظام صورت می پذیرد - خزانہ عامہ ہم توسط صدر محاسب بہ تحت اوست و انتظام عامہ دارا الضرب و کاغذ ممہور و معاون و ریلوے ہم متعلق بدوست - در آغاز سال بہ ترتیب موازنہ ریاست کہ در زمانہ سلف بسیل بندش نام بود می پردازد و بہ ختم ہر یک سال نگارانی جمع و خرج می سازد - کاغذ اول الذکر را محتاج منظوری والی ریاست - و حساب آخر الذکر را مستوجب ملاحظہ المحضرت قرار دادہ اند -

فرائض تنقیح مقدم و موقوفہ مصارف خزانہ مالک محروسہ را تنقیض صدر محاسب فرمودہ و نگارانی عامہ را در فرائض معین المہام فینانس شامل نمودہ -

سالانہ مصارف تنقیح و نگارانی عامہ با دفتر فینانس و صدر محاسبی و خزانہ تا بہ چار لک روپیہ میرسد کہ شعبہ از انتظام مملکت اوست -

دارمی در انتظام ریاست توابع	ہر خدمت ز سلطنت کار دان گرفت
مفرون شود مراتب عمر تو در حساب	از ہر گرہ کہ رشتہ عمر روان گرفت

تخمینہ جمع و خرج ریاستش ہمدین موقع ہدیہ ناظرین با صفاست تا جویندگان دریا بند کہ ہمہ محاصل ملکش وقف ضروریات رعایاست -

جمع					خرج						
ردیف	ملاحظات	رستم				ردیف	ملاحظات	رستم			
		۱	۲	۳	۴			۱	۲	۳	۴
۱	مالگذاری	۱	۲	۳	۴	۱	انتظام سر رشته مالگذاری	۱	۲	۳	۴
۲	کرد و گیری	۲	۳	۴	۵	۲	انتظام سر رشته کرد و گیری	۲	۳	۴	۵
۳	مسکرات	۳	۴	۵	۶	۳	انتظام سر رشته مسکرات	۳	۴	۵	۶
۴	جنگلات	۴	۵	۶	۷	۴	انتظام سر رشته جنگلات	۴	۵	۶	۷
۵	کافه مخوم	۵	۶	۷	۸	۵	انتظام سر رشته مخوم	۵	۶	۷	۸
۶	معدنیات	۶	۷	۸	۹	۶	انتظام سر رشته معدنیات	۶	۷	۸	۹
۷	رجسترین	۷	۸	۹	۱۰	۷	انتظام سر رشته رجسترین	۷	۸	۹	۱۰
۸	برار	۸	۹	۱۰	۱۱	۸	انتظام سر رشته برار	۸	۹	۱۰	۱۱
۹	طپه	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۹	انتظام سر رشته طپه	۹	۱۰	۱۱	۱۲
۱۰	دار الضرب	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۰	انتظام سر رشته دار الضرب	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱۱	عدالت محاسن	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۱	انتظام سر رشته عدالت محاسن	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴
۱۲	کوتوالی و تعلیمات	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۲	انتظام سر رشته کوتوالی و تعلیمات	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۳	وطبابت و غیره	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۱۳	وطبابت و غیره	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶
۱۴	ریلوے	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷	۱۴	انتظام ریلوے	۱۴	۱۵	۱۶	۱۷

۱۳	متفرقات	۱۳	انتظام عطیات از قسم منصب معلوم	موسس	مکتب
			و وظائف معمولات مذہبی و غیرہ		
۱۴		۱۴	انتظام خلعت تواضع و متفرقات	مکتب	مکتب
۱۵		۱۵	انتظام اداسے قرضہ	مکتب	مکتب
۱۶		۱۶	انتظام آبپاشی و تعمیرات	مکتب	مکتب
۱۷		۱۷	انتظام فوج	مکتب	مکتب
۱۸		۱۸	انتظام ادا و بد صفائی و غیرہ	مکتب	مکتب
۱۹		۱۹	انتظام دپٹی معاوضہ مقدار	مکتب	مکتب
۲۰		۲۰	انتظام اداسے سود	مکتب	مکتب
۲۱		۲۱	انتظام ملک و لوازم	مکتب	مکتب
۲۲		۲۲	متفرقات	مکتب	مکتب
میزان جمع		میزان		مکتب	مکتب

این گوشوارہ مجمل مبنی بر حساب مفصل است که متعلق به هر مد و مصدر و تفصیلی است و این ثبوت
 که صورت گرفته است و ترتیب حسابات که کسوت تدوین پذیرفته نتیجہ بیدار مغزی آقاے
 نعمت ماست که هر کار را با اصولش می پسندد - شایسته خیالان فرنگ و روشن دماغان با پشت
 ہنگ ہم نی زمانہ ہمین گونه انتظام را و فرمان روائی خود پسندیدہ اند -
 آئین انتظام مال | طرفہ ماجراست کہ این حدیقہ چمنستان ریاست را اصول انتظام کار و کشت

رعایا علی الرغم پیشینان بطریقے عمل پیراست کہ سادہ نگاہان روزگار الوالغرمیش را باعث
 انحطاط خراج دانند و بہ نکتہ حقیقت نہ سے رسد کہ اصول انتظامش منجر بر استواری خراج الہا
 رعایاست کہ شیخ شیراز گوید

رعیت چرخست سلطان وخت	درخت اوسپر ماند بایخ سخت
----------------------	--------------------------

فرمان روایان سلیف از پیدوار حقیقی حصہ خاص بخرانہ شاہی میگرفتند و انواع رسوم بھجو
 و ہر وائی و عشرتہ و پیشیات فخریہ بر ذمہ رعایا و راءے خراج زمین قائم مے کردند و صفحات
 بایخ شاہد حال ست و بسیار سے از اسناد و فرامین سلف الی الآن مصداق این مقال۔

فرمان رواءے ہما ملک محروسہ را بہ ساحت اراضی و تشخیص حیثیت آن باعتبار حاصل دہ سالہ
 ماضی بآئینہ تشخیص کردہ است و بحسبہ و تعیین حدود و رقبہ مقبوضہ قابض پے بردہ کہ دستا
 ملک حلقہ امتناش بگوش کشیدہ اند و از مخصد ہاے بوقلمون خراج البال و نطل عاطفش آمید
 غیر از خراج زمین چیزے دیگر بردہ شان باقی نماندہ۔

در نقد کہ برنی بگیہ یا ایکر بنام دہارہ اراضی مقررست نسبت آن با اصل محاصل زمین
 از سندس نیست۔ اگر باران نہ بار و مراعات خاص بارہ عایا محظوظ دارد و بمعافی یک سالہ آب و ہنگ
 مطالبہ و عطایہ تعاوی و غیر ذلک رعایت با بکارے آرد۔

وصول زر مالگزاری را و قتش بدین وسعت مقررست کہ مزایع از محاصل اراضی خود
 متعین شدہ خراج ذگی را ادا می کند اگر مطالبہ شاہی ببقا نہ شود و در تصفیہ آن رعایت ہاے
 خاص میکنند و اگر نویت ضعیفی جا و مزایع رسد استثنای بسیار سے از ضروریاتش جائز و مودہ اند

بهترین صفت این نظام مجزیه آن است که حکمران ماقول و قرار خود را با مزایع نگاه میدارد و نفع و نقصان کاشتکاران را از آن خود می شمارد۔

نتیجه همین اصول صحیح است که رقبه مزرعه و آبادی ملک روز افزون است و رعیت به خوش حالی مننون۔

ابواب غیر متقل را بر سبیل مزاج به متاجر میدهند و به وصول قسط داری مشغول می نمایند
تقسیم ممالک محروسه اش بر چهار حصص قائم است که هر حصه را صوبه نامند۔ و هر صوبه اش
با اعتبار حدود داری تفریقی خاص دارد و هر تفریقش بصلع موسوم است و هر یک صلع را تعلقه
چند مخصوص است و در هر تعلقه بعد از مقرر نمودن مواضع و قصبات را شامل کرده اند۔ مگر آن مواضع
و قصبه شخصی است که مقدم یا پشیل نام دارد و پشواری که تجارت از محاسب موضع باشد شریک
اوست۔ هر تعلقه را تحصیلدار و هر صلع را تعلقه دار و هر صوبه را صوبه دار و مقرر است
و هر یک را علی سبیل الترتیب ضابطه مشترک که عملش محتوی بر آنست۔ صوبه داران هر چهار
صوبه به تحت مدارالمهام ریاست کاری کند و سلسله مراتب و مکاتبت را بجهت خاص کرده اند
که معتمد صیغه مال نامش نهند۔ هر فرد رعیت را از حکم ماتحت بدرجه مافوق اختیار مضافه آن
داده اند و سلسله این تا به وزیر اعظم رسانده که همین ذات مختمش را مدارالمهام سرکار نامند
فرمان روانی خسته خصال قناعت بر همین نظام مال نمیکند که اقتدار عظمتش بر حکم آخره و زیر
اعظم هم نگران است باریک الله و طول عمره

دکن چون گیر و بهار و چین	که دادش خدا شهریار و چین
--------------------------	--------------------------

	عرق ریش آبجاری کنر	وزیرش چان جان ناری کنر	
نہر سیکہ نیرل می کشم نتیجہ تقسیم حدود ارضی ملک ست ۔ و تفصیل اجمال بیان مصنف ۔			
صوبہ اورنگ آباد			
سلسلہ	نام ضلع	نام تعلقہ	تعداد
جمعا حاصل خراج اورنگ آباد بابت عائد خاص دیوانی درجہ صحت	دیوانی	۱۷۴	۱
	=	۱۵۹	۲
	صرف خاص	۳۴	۳
	=	۵۲	۴
	دیوانی	۲۰۴	۵
	=	۱۹۲	۶
	=	۱۳۹	۷
	=	۱۹۲	۸
	=	۱۷۵	۹
	=	۱۶۹	۱۰
	=	۱۵۰	۱
	=	۲۱۲	۲
	=	۲۱۴	۳

۴	پرہیزی	ہنگولی	۲۰۷	دیوان	جدا حاصل فیصلہ بنی خاص علیہ دیوانہ
۵	"	جنور	۲۸۶	"	عکس
۶	"	پاتھری	۱۵۴	"	عکس
۷	"	پالم	۱۲۳	صرف خاص	عکس
۱	ضلع بیڑ	بیڑ	۱۶۶	دیوان	جدا حاصل فیصلہ بنی خاص علیہ دیوانہ
۲	"	بجیلے گائون	۱۵۶	"	عکس
۳	"	مون آباد	۲۰۱	"	عکس
۴	"	آشٹی	۱۲۵	"	عکس
۵	"	گیورائی	۱۳۶	"	عکس
۶	"	پاٹودہ	۷۱	صرف خاص	عکس
۱۰	ضلع نانڈیڑ	نانڈیڑ	۱۹۷	دیوان	جدا حاصل فیصلہ بنی خاص علیہ دیوانہ
۲	"	حد گائون	۱۸۰	"	عکس
۳	"	بلولی	۱۲۰	"	عکس
۴	"	دگلور	۱۷۱	"	عکس
۵	"	قندھار	۱۹۸	"	عکس
۶	"	درہول	۱۹۸	"	عکس
محبوب السیر کلکتہ شریف					

۱	ضلع گلبرگہ	گلبرگہ	۱۹۵	ریوانی	جہان نعلی گم گزیر خالص ملاذریا
۲	"	اندولہ	۱۲۱	"	"
۳	"	چنچولی	۹۸	"	"
۴	"	سیٹریم	۹۳	"	"
۵	"	کوڑنگل	۱۳۱	"	"
۶	"	شاہ پور	۱۱۵	"	"
۷	"	شدر پور	۱۲۲	"	"
۸	"	یادگیر	۱۲۵	"	"
۱	ضلع راکپور	راکپور	۱۶۱	"	جہان نعلی راکپور خالص ملاذریا
۲	"	عالم پور	۴۷	"	"
۳	"	دیورک	۱۸۲	"	"
۴	"	ماٹوسی	۱۶۳	"	"
۵	"	لنگ سنگھ	۱۴۰	"	"
۶	"	گنگاوتی	۱۱۸	"	"
۷	"	سندھ پور	۱۳۹	"	"
۸	"	سنگھ	۱۶۶	"	"
۱	ضلع عثمان آباد	عثمان آباد	۷۰	سرفیض خاص	

۲	ضلع عثمان آباد	کلم	۱۳۹	صرف خاص	جمعیہ ضلع عثمان آباد علیہ السلام
۳	"	تلیچاپور	۱۳۰	دیوانی	"
۴	"	اوسہ	۱۱۰	صرف خاص	"
۵	"	پرینڈہ	۱۲۱	"	"
صوبہ گلشن آباد میدک					
۱	ضلع عادل آباد	عادل آباد	۳۹۰	دیوانی	جمعیہ ضلع عادل آباد علیہ السلام
۲	"	سپرور	۳۹۱	"	"
۳	"	راجرہ	۱۱۰	"	"
۴	"	نرمل	۱۲۱	"	"
۵	"	چنور	۱۲۰	"	"
۶	"	ککشی پیٹ	۱۲۷	"	"
۷	"	ماہور	۱۵۶ {	"	"
۸	"	جنگلان		"	"
۱	ضلع نظام آباد	نظام آباد	۷۸	"	جمعیہ ضلع نظام آباد علیہ السلام
۲	"	بودہین	۹۷	"	"
۳	"	آرمور	۱۳۴	"	"
۴	"	کاماریڈی	۱۱۸	"	"

۵	نظام آباد	یلار پدی	۹۵	دیوانی	
۱	ضلع میدک	کلب گور	۸۱	دیوانی	جملہ ضلع میدک خالص علاقہ دیوانی
۲	"	میدک	۱۰۰	"	علاقہ
۳	"	اندول	۱۳۱	"	علاقہ
۴	"	باغات	۸۱	"	علاقہ
۵	"	سدی پٹیہ	۱۳۳	"	علاقہ
۱	ضلع محبوب نگر	محبوب نگر	۱۳۲	"	جملہ ضلع محبوب نگر خالص علاقہ دیوانی
۲	"	پرگی	۱۱۳	"	علاقہ
۳	"	مکھنٹل	۱۴۰	"	علاقہ
۴	"	کلوا کرتی	۹۹	"	علاقہ
۵	"	ناگر کر نول	۱۱۲	"	علاقہ
۶	"	امرا باد	۹۷	"	علاقہ
۱	ضلع بیدر	بیدر	۹۱	"	جملہ ضلع بیدر خالص علاقہ دیوانی
۲	"	کارانوں گی	۱۱۷	صرف خاص	علاقہ
۳	"	اودگیر	۱۲۳	دیوانی	علاقہ
۴	"	راجورہ	۱۹۰	"	علاقہ
۵	"	نلسنگ	۱۳۲	"	علاقہ

صوبہ وزنگل				
۱	ضلع وزنگل	وزنگل	۱۳۳	دیوانی
۲	"	محبوب آباد	۱۳۸	"
۳	"	کھیم سٹ	۱۳۳	"
۴	"	پاکحال	۱۴۰	"
۵	"	کلہر (مدیرہ)	۱۳۵	"
۶	"	ایلنداپہار	۴۴	"
۷	"	پالونچ	۵۲	"
۸	"	پیش ایٹونا کارم (ناڈواری)	۱۵۵	"
۱	ضلع کریم نگر	کریم نگر	۱۴۳	"
۲	"	جی کفٹ	۱۱۹	"
۳	"	سلطان آباد	۱۴۰	"
۴	"	جکٹیاں	۱۷۸	"
۵	"	سرسہ	۱۵۴	"
۶	"	مہار دیو پور	۱۳۷	"
۷	"	پرکال	۱۳۹	"

جملہ ضلع وزنگل خاص علاقہ دار

جملہ ضلع کریم نگر خاص علاقہ دار

۱	ضلع ننگر	ننگر	۱۵۷	دیوان	<p>محکم دلائل سے مزین و متنوع و منفرد موضوعات پر مشتمل مفت آن لائن مکتبہ</p>
۲	=	سوریا پٹیہ	۱۷۳	=	
۳	=	چریال	۱۵۲	=	
۴	=	کوڈاڑ	۱۰۰	=	
۵	=	سریال گورہ	۱۵۳	=	
۶	=	دیور کتہ	۱۸۷	=	
۷	=	بہو نگیس	۱۲۰	=	

تقسیم حدود ارضی ممالک محروسہ اش کہ بانغراض رفاه رعایا صورت گرفته است نتیجہ حسن التفات و کا
 نعمت است کہ توجہش بر لحاظ بندول حال رعیت است۔ وزیر اعظم سر سالار جنگ اول شاہ
 کہ در ضلع بندی ملک نہادہ بود ولی نعمت ما بہ تکمیل آن پرداخت و ممول و مخرج دیہات و تقسیم
 تعلقات را در ضلع متعلقہ علی محلہ ساخت تا عامہ رعایا بے تک و لحاظ مستقر حکام سر شاہ
 مختلفہ سہولت بدست آید و حکام نگران را کیفیت احوال رعایا بہ آسانی کشاید۔

حکمرانان سلف تقسیم ملک را بطرز دیگری پسندیدند و بمالکت صوبہ حصہ خاص را
 سرکاری نامیدند و در ہر یک سرکاری گنہ و محال را قائم کردہ ان نظام آن را بہ سر دیسمکہ و سر دیسمپاٹ
 و دیسمکہ و دیسمپاٹ پیرو فرمودند۔ اصول ان نظام نشان ورا کثر حصہ ملک بر عقد قائم بود و بجائیکہ
 از ان نظام انانی کاری گرفتہ بمعاضدہ مصارف انتظامی بر فی روپیہ می حاصل یک و نیم اتنی میگزشتند
 پیمایش سنجہ و تحقیق حقیقی اراضی را معیار سے در عایا با از حقوق اراضی سرکار سے نبود۔ یہ فعلی

کاشتکاران از مقصود ذات خودشان بهر حلیه که می خواستند میکردند و بایستد منفعت خود را رضی را بخرید
دیگری سپردند. اصول انتظام رعیت داری شان موسوم به انتظام بٹانی و تعیین حصه سرکار و رسیدن او
منحصر بر خودرائی. از صفحات تاریخ می گساید که مدار آئین انتظام شهنشاه اکبر بر قوانین توطئه بود
که هر یک کار را بر تخمین و اندازه می گرفتند و متصدیان دفتر را در سطح کلی درین کار با حاصل بود که یک
حصه ملک را باندازه محاصل ده هزار به امیر می سپردند. مفوض عایش با وجود گنجایش کشور
به پریشان حالی بسر می برد و این تفویض و تحویل را از یک بر بادی خودی شمرده تا آنکه کار پیمایش از رضی
ابتداء از جریب رسانی می گرفتند و پس از آن جریب چوبین سر را فراشت و اراضی حاصلی یک کرا
ننگه را به کاشتکار و مقبض می دادند که در ری نام داشت و از او قرار می گرفتند همیشه که در سیال
آینده رقبه غیر ضرور را هم به تحت مرز و در آن دو محاصل اراضی را بر حواله می نه گزاردند.
اهل تاریخ اعتراف این کرده اند که ازین انتظام سرسری آثار سرسری ملک پیدا نه شد و ازین نظام
کردگان کاشتکاران ملک را بخیر بادی خودشان شکر بدست نیامد و نوبت بفروخت اولادشان
رسیده فاعبیر و ابوالابصار. تعداد فراری بر فونی رعایا تفوق داشت. بعد از آن زمان سخن
از خاصان بارگاه صورت حال از صفحات تاریخ گزاشت و در نظر عبرت مرد لبیب
ماید و سر به که طباب جریب و در زمانه او رنگ زیب انتظام مالگداری و کن را
بر راس مرشد قلی خان خراسانی سپردند که بدیوانی و کن گشت خود را برین انتظام لایب دی برگماشته بود
گویند که در هر کار جزیسی را بکار برد و بقاعده بٹانی چهارم حصه پیداوار بسرکاری سپرد و به تعیین
نرخهای اراضی هم سهمی بلیغ بکار میبرد. رفته رفته و بهی که الی الآن بنام ٹیل مالی قائم است تضرر کرده است

صاحب آثار الامر بر خیز از حالات آن می نویسد و لیکن واقعاً اینکه از اوراق تاریخ بدست می آید
تمثال آن بیناید که در هیچ زمانه سلفه اینگونه فراخالی نصیب رعایای ملک نبود که در عهد آقا
نعمت ماچشم دیدیم نصیب این کتاب دست و چرا نباشد که بر منصف ضمیر و تقوی فکرش لاجواب
آئین انتظام عدالت | انتظام عدالتش بر دو حصه منقسم است - یکی سیاست مدن است -
و دیگری فصل خصومات - اویش را با اصطلاح ملک فوجداری نامند - و آخریش را دیوانی -

دفعه اولی این بر دو دروازه السلطنت و کن عدالت العالیه مالک آصفیه نام دارد که محکمه است
مماثل با کی کورٹ مشتمل بر اراکین متعدده که صدارت آن بمیر مجلس موسوم - کار پر و ازانش بر دو نوع
کاری می کنند - (۱) جلسه منفرد - (۲) جلسه متفق - اما اجلاس منفرد از برای کار ابتدائی
بالا اقدار حکام ماتحت ساعت مرافقه نظاره عدالت - و اجلاس متفق مرافقه اجلاس منفرد
مجاز سماعت - این محکمه عالی را با قدرات وسیع با معین البهای متعلق کرده اند که بر تخت
دار البهای سلطنت اوست و امضا و احکام هر کار و مراسلت را بمقتدر خاص سپرده اند که متعلق
از بر دوست -

سلسله تحتانی عدالت العالیه سلطنت آصفیه علی سبیل الترتیب است که بر هر یک صوبه نظام
و بر هر ضلع و تعلقه عدالت قائم - و بعض حصص از برای کارهای دیوانی حاکم خاص مقرر کرده اند
که صدر منصف نام دارد و بعض حصص اقدارات عدالت را بجدو گاران تعلقه سپرده اند که
فرائض خدمت را بجا آورد و علی هذا القیاس در بر تعلقه تقسیم در ضلعین عدالت و تحصیل اراکین
مال است و حصه از اقدارات فوجداری در هر یک ضلع و تعلقه نصیب افسران ناگزیر از این منوال

از برے دارالسلطنت ہم سیاست و فصل خصوصیات را جدا گانه ذکر فرمایست و نیز عیناً
خاص مخصوص شیخ ^{محمد} یکتا ذکر فرمایست و موسوم به دارالقضا است -
نفاذ حکم قصاص بدست قدرت والی دولت باشد و محتاج منظور می اعلی حضرت که در و درگاه
در پیر غمیش تبریب آرا و نظار و ماتحت تقدیم مجلس عالی عدالت بملاحظه اقدس می گزارد و تعمیل حکم
قضائیم قائل را بکیفر کردار می سپارد -

استحکام حکم عدالت و توسیع ذرائع منفعت مخصوص از عهد مبارک اوست و اشاعت قوانین
بناقی رعایا درین باب مخصوص است که نفس پیش هم اصول ممدت را می پسندد و استامپان نعمت
آن می بندد و فرسده از خاصان بارگاهش و هم با تشنه نرسد و بر شسته را بنفط مراتب حلقه بگوش
می نگذرد تعمیل احکام عدالت بر حاشیه بوسان بهم بر دوا و در طرم پناه گیر بارگاهش را اعلی روست الا شهاد
بعدالت می سپارد جزاکم الله فی الدارین خیر اکثیرا -

ولی نعمت جان و شیر دان هست	که ناز و پر و عهد فرستنده مهید
سز و گرد و ورش بنار و آلا	که سعدی بدوران بو کبر سعید

آئین حفاظت جان و مال خلایق | شخ نکش را از دایه پیشین شهر تباست و لیکن چشم بینای می نگرد که در
سلف نیاز حال تفاوت نگینا کجاست گویند که کوثر الان ریاستش در عهود ماضیه بار و گیر رعایا با کمال شرف
و بهائیت اقتدار شاهی شهرت - ولیکن درین زمان مسعود چشم نظار عدالت بر هر قدم نگران است
و این صیغه را از اقتدار حاصله پایدون گزاشتن نگران - مقداریت خاص را در خود دست اندازی
کوثرالی قرار داده اند و نهیست بدست رعایا نهاده تا غایب خلایق را هم چاره کار بدست باشد که هر کس

و خلاف وزیرها از عدالت چاره جوئی سازد. و در مقدمه مائیکه کو توالی را اقتدار دست اندازی حاکم
 مدتی معین کرده اند که ملزم را بیش از آن در حراست نه نهند. باین همه پابندیدار است تحت شخص
 ملکشان که کو توالی نام دارد و بحفاظت جان و مال خلائق آن گونه کامیاب و بیدار است. و بسیار برای
 وادار است آنسایه خبردار که رعایا بجمع و جوده مامون و مصون است. و نتیجه تقشیر در صدر کتاب
 از بشا و پنج افرون. به مدیرین هیئته اندویشگی و دیکیتی را انتظامی خاص است و بمقتضای تقشیر
 بخفیه. تعداد مخصوص. در هر حصه دار السلطنه. و در هر موضع ممالک محروسه تعداد کافی
 از افراد این سر رشته منقسم است. و هر یک را حلقه و نمبره خاص ملزم. لباس مخصوص شان
 نشان می دهد که اینها صبح تا شام بادای فرائض مشغول اند. و افسران شان بذرائع مختلفه گشت
 می زند که توجه شان بشایستگی انتظام مبذول.

عدیل کو توالی دار السلطنتش بر اضلاع ممالک محروسه ناظم کو توالی اضلاع نام دارد و
 تحت انتظامش بر هر صوبه دو گارای قیام دارد. چنانکه در دار السلطنت بر هر سمت سر کرده
 مستقر است. و آنرا به هر یک ضلع نظامت این هیئته را به حلقه ار مال سپرده اند و بامداد
 شان بخبرده خاص بنام متهتم ضلع قائم کرده. و بمالک آن در دار السلطنت تقریر صدایان
 متعده به تحت هر یک سر کرده. و به ماتحتی شان بلحاظ تقسیم حدود و ارضی تعداد کافی از انسا
 و همبرین منوال انسرئی امنای حلقه متهتم است. و به تحت هر یک این چه در بلده و چه در
 اضلاع بمقامات خاص مستقر جمعیت کو توالی است که با صطلاح ملکی تپانه و ناکه نام دارد. بر هر یک
 تپانه جمعه داره و بامدادش دفعه داره با جوانانی چند متعین. که او را در حلقه متعلقه خود

که شب و روز از اوقات و واردات حد و خود خبر داند و مهمت بفرستش و دفع ارتکاب میکار
 این همه ذرائع که متعلق به حفظ جان و مال رعایای این ملک را حاصل است جز نتیجه
 بیدار مغزی و امن پسندی ولی نعمت ما دیگر نیست که در هیچ یک عهد ماضیه این بسط و ضبط
 در هیچ انتظام شرک و انضباط بزرگ نصیب رعایا نبود. نظامت اعظم این سر رشته را به عین
 الملهامی سپرده است که مافوق کو تو ال و ناظم اصلا عیش مشغول بکار است. و بالای اقتدارش
 مدار الملهام دولت با قه از حاصله خود کار گزار است. ذات ستوده صفات والی سلطنت اقدس
 شاهی را هم بدست دارد. و بر محل و موقعش استعمالش هم بروی کار آرد. و در عی نباشد
 که از امور جزئی و کلی این سر رشته خبر نگیرد و انتظامی بمناسبت هر معامله صورت نه پذیرد.

امن جان خلق بدست تو داده اند	هر لحظه میرسد ز رعایا خبر ترا
جور و جفا ز ملکست خیر با و گفت	زیباست در دکن لقب دادگر ترا

آئین انتظام تعلیم | تعلیم و تربیت اولاد رعایای ملک تو جبه که بکار برده است و در هر
 چنان باشد که نظامی خاص از برای انتظام این صیغه هم به تحت معین الملهام عدالت و امور
 مقرر کرده است. و صدارت اعظم این صیغه به وزیر اعظم ریاست سپرده. و در دار السلطنت
 او به تحت ناظم تعلیمات مدارس متعده قائم. و در هر صوبه و ضلع و تعلقاتش شاخهای تعلیم علی قدر
 مراتب منقسم. از برای هر یک صوبه افسر خاص دوره کنان است و بر حسب قبح آن امانت
 تعلیم را بدایج خاص مقرر. و قواعد آن باطلاع خاص و عام مشتهر. معلمان ذی
 کمال و استادان نازک خیال بمناسب و مراتب خود خدمت بجای آورند. و با صلاح اخلاق

و تعلیم تلامذہ سعی بلیغ بکار می برند - در السنه مختلفه و فنون متفرقه سبق می دهند و بر ختم سال طرح امتحان و دریافت نتیجه محنت خودشان می نهند - طلبه از دی سواد و تلامذہ کمال الاستعداد را بالا لایه مڈل کلاس امتحان خاص باشند که نتیجه آن متعلق به مدراس یونیورسیتی و افرادے چند را که سند یاب مباح خاص باشند ہر سال بہ تکمیل تعلیم فنون خاص بہ انگلند و دیگر مقامات معینہ ہم می فرستند و کفالت جمیع مصارف آنہا از خزینہ شاہی می کنند و سند یا بان فنون را بہ خدمات لائقہ علی محلہ می نوازند - در ہر علاقہ ملک تا کیہ اکیہ است کہ کامیابان سر رشته تعلیم را در وزارت سرکاری بر غیر آن ترجیح و توفیق باشند - و رائے این انتظام مکتلہ امدادے معتد بہ مدراس خاگی ہم از خزانہ عامہ میرسد کہ حکم شاہی ہوگا کہ آن است - فرمان رواے ماسیما و انتظام صیفہ تعلیم از خزانہ خود زائد از مفت لک روپیہ ہر سال پنچ می دہد و متنتے برگردن رعایاے عزیز خود نہ می نهد کہ اخلاق عمیش این را فرضہ خود میداد

ای ماہر علم حکمرانی	استاد قلم و معانی
آئین نظام تو سبق برد	برد فترہ کیانی

آئین انتظام سر رشته طبابت | مسیحای ما کہ در دمنان را دوست در ہمدردی رعایا حصہ فرزند داشت - چکیست کہ حکمتش کسند ان باو یہ عنایت را جان فرست - انتظام صیفہ طبابت ملکش باینے فروغ دارد کہ خاص و عام را وجود ماہران فن و گران بہا آلات و ادوات و اسباب و اسباب شہ عافیت نگہ دارد - غرابار نہ صرف تشخص امراض و مداوای آن مدد کلی میند بل ماہران این فن ببطای منزل قیام و مہمانی عام خدمت بسیار بجائے آورند - دولتندان را

هم ازین استادان فن سهولتی نگاشته است و تعیین حق الخدمت نشان قانونی نگاشته است
 در دار السلطنت و کن نظامت این سر رشته با فسرده سپرده اند که ناظم طبابت نام دارد
 امور انتظامی خارج از اقدار خود را با اقدار حاکمش معین المصالح امور عامه می گمارد و نگارانی عظام
 این صیغه هم حقه وزیر اعظم است و نگارانی اقدار شاهی بر کار و بارش هم مستم - به تحت ناظم طبابت
 از برای هر دو صوبه نظارتی معین - و بر سر تفریح صوبه و ضلع و علاقه و واو اند خاص به تحت
 نگارانی طبیب سند یافته معین که خدمت بیایان نظامی و مایه خلق بهاء و قنوق دارد -
 فرمان رواسه مانعاج این صیغه در هر سال زائد از هفت کس و پیمه باین سر رشته می سپارد
 خدایش سلامت دارد که ذات سرتو و دهان تاش سرپا پاهم در رعایا و برایای دولت است
 خزانه عامه اش متکفل ضروریات خطایان است -

اسکندر زندان رئیس دکن	ایستاد حکومت صنایع و معادن
هم اوج احمد اورار مناس	بجای تفریق است و پیرایه بر آید
خبردار ان گرم و سرداران	همایون بود شهریار و چنان
که لطف سر دیش چون ماه تاب	که غصه گر میش نقش بر آب
بسی از طبیبان حادثی نام	که لیسنه در خدمت خاص و عام
سیاست نگه دار و پوزش پذیر	چو گفتار سعدی روشن ضمیر
در شتی و نرمی هم در به دست	چو رنگ زن که قزاق و مرهم نه است

آئین لوازم عمارت | نقش بر آب تاش بر دل عالمی چو از نشیند که بنیاد لوازم عمارت قائم

عالی خیالیست که طول باع فکرش آسمان پیاست و یک حصه محدود از محل سرایش موسوم
به فلک نیست۔ ہر قدر راہ عمارتیں موزون۔ قائم کردہ است۔ و ہر کار این صیغہ را بہ نسبت
کامل سپردہ۔ انتظام این کار بہ پیمانہ وسیع می گیرد۔ و ہر منصوبہ اش بآئین خجستہ انجام مے پذیرد
افسر اعلا بے این سرشتہ را چہیف انجینیئر نامند کہ بہ تحت حکم معین المہام تعمیرات و موقوف
مہتممان اضلاع بکار خود می پردازد۔ و بالاسہ اقتدار معین المہام۔ وزیر عظمیٰ ریاستش سر تھا خضر
می افرازد۔ معتمدی خاص از برابر ہے این صیغہ ہم مقرر کردہ اند کہ ماسلت و مکتبت درجہ عالی
بحسن توسط اوست۔ و اضامی احکام و منظوریات معین المہام و مدار المہام متعلق بدوست
بہ تحت چہیفہ انجینیئر۔ ہر ضلع و و عہدہ دار خاص ذمہ دار ترسیم و تعمیر حلقہ خود باشند کہ گرانہ ذرائع
آب پاشی و آب رسانی و دستی شہ اربع عام اضلاع و تعلقات و نگہداشت پل و جہان سرا و دیگر
سکانات می کنند۔ و بادادشان تعدادی کافی از مددکاران و سوپر ویزران و سرویران کار گزار است
و ہر یک و حصہ مفوضہ خود مصروف بکار۔

طرفہ ماجراست کہ کار پردازانش دریا می و ماجرا را بہ بند گرفتہ اند۔ و بصورت نہری بکار گشت
رعایایش سپردہ۔ این بند آب بہترین یادگار عہدہ ہینت مہد اوست۔

نہر فرما فرماست چید آبار	ہر یک ملکوت فرخندہ بنیاد
زمین بارگاہش آسمانیست	نہ می بینی فلک او را اسکانیست
تعالی اند کہ فکر او بلند است	افرازم بام معنی را کنند است
گرامی منزلت عالی خیالیست	کہ ستھن آسمان او را مثالے

آئین رفاه عامه خلایق | توجیش بر رفاه خلایق پرتیه رسیده که جان و مال خود را بخیرت رعایا کشیده
از اینجا است که هر فرد بشیر را غاشیه اطاعتش بر دوش است - و همین و همین سلطنت از احسان
مجمیع او حلقه بگوش -

هر کوچه و بزم از پائے تخت او همین همین ابر حست آب صافی سیراب است
و بر حصه ملکش به شوارع عام و لوازم صفائی در بر یک مقام کامیاب - خطان تحت خلایق
را حکمت کامله اش و مسائل کافی بدست آورده - و فیض آب و جار و بی و تعلقات آن بکبریا
از ملائین خاص سپرده - لطف جمیش بر همین قدر ضروریات خلایق قانع نیست - بل بواسطه
دولت و تملکشان ذرایع سیر و سیاحت را بتفصیح چمنستان و دوش امرای مانع نیست -
خانه بربادان حوادث موسم را در ظل عاطفت خود می گیرد و عطای سعادت و نقصانات شان را
از خزانه شاهی بدل می پذیرد - محتش در دل عالمی چرا نباشد که در عهد پادشاهش حوادث آسمانی
بر هم دله را نتواند که بخراشد -

خانه دلهای مانر لکه الطاف تست	ای بدست آورده دلهای پابنده باش
آب و جار و بے زئمرگان می کشیم اندر زبست	از فروغ چشم ما بر فرق عالم زنده باش
آئین انتظام صنعت و فروغ تجارت تجارت دولتش همین آزادی رعایا و زلفه قرون است - باجرا	
ملکش بحسن انتظام حفاظت جان و مال مامون و مصئون - و اکثر حصص ملک سلسله ریوی قائم کرده است که فی الحقیقت فروغ تجارت از اوست - بمقامی که ازین نعمت بهره گیرند و دیگر ذرایع مختلفه نقل و حرکت اموال آینه نمینا کرده که بر هر مان نزل مقصود را سهولت کافی	

و دانی حاصل است و هر کس بکار و باغ خود و اشخاص غل - معیار فروغش از محاصل کرده تواند گرفت
 که در گیری نامندش و نرخ قلیش را از همین یک اصطلاح ملکی توان شناخت که صیغ خوانندش
 یعنی بر اصل قیمت مال مرصید - پنجره صیغه اصلایش نیست - که مجموع آن در هر سال زائد از پنجاه و
 دو لک روپیه داخل خزانه شاهی است - بسیاری از محصولات مقامی که غل فروغ تجارت
 بود با حصول صحیح بر داشت و با نظام خیر و کل این صیغه دقیقه فرونگداشت - محصول مخمر و چنگی
 که بر حرف و صنعت ملک قائم بود باقی نماند - چو سکی و دیر دانی را که در حقیقت دیوچه تجارت
 باشد احوال خود اند - که در گمان زمانه ملوک مطلق العنان بودند - حالا به تحت نگاری کشور
 خاص ملقب به مهم و این اند - و از آنکه مشایخه متقل شان با نرخ محاصل تعلیق ندارد و فروغ
 تجارت را مدد و همین - معنائان چاک است بدستکاری خود و شهرت دارند و بسیاری از صنایع
 ملکش پسندیده و دیگر دیار اند - و حصص ملکش کار خجالت متعدد صورت گرفته که از آلات آهنی
 و دکان کاری گیرند - و نتیجه صنعت را به ممالک خارجی می برند - بسیاری از اقسام مختلفه پارچه
 و سامان بختی و آهنی و نقری و طلائی باین بهین ساخته می شود - و هر دو مشروع اورنگ آباد
 شهرت خاص دارد - و صنایع نقری که به نگر و تار کشی - و اورنگ آباد و رنگ گاهنی -
 و قبال شاهی بید - و سیدیه با س - نادر - و ساری با س - نار این پیشه را خود همیتی است که از دیگر
 بلاد عدیل خود نیار و - صنایع آهنی و فولادی و رنگل سیاه کاغذ شمشیر جنگی که در دار السلطنت قائم
 است از مختمات روزگار - و از خصوصیات این دیار باشند - این تذکره که احوالی مشت نمونه از خود
 و نایبگاه آصفیه که بهرین روز با صورت که فتر نمونه ترقیات این لیل و نهار است -

اسی قدر دان صنعت عالم ہنر شناس	تسأل ہر کمال ز قدر تو جان گرفت
تا نقد جان بقیت لطف تو بر وہ ایم	باز اینیک نامی ذاتت دکان گرفت
داری بکار و بار تجارت تو بچھے	ناجنس نا فروش بہای گران گرفت

آئین اشاعت علوم و فنون | ان خصوصیات ہمیں عہد مبارک ست کہ درجیدر آباد کن اشاعت علوم و فنون را شہرتے خاص ست۔ سائلے نباشد کہ در فنون مختلفہ تصنیفات۔ و تالیفات متعددہ اشاعت پذیر و۔ مصنف آن صلہ محنت خود از خزائن شاہی نگیرد۔ بندہ ہے بضاعت و بیچان اسے الاکن بست و دو کتاب در فنون قانون و لغت و سیاق و فلاحیت و طبابت و تالیف تہذیب از باب نظر کردہ ام و نتیجہ محنت خود تا دہ ہزار روپیہ بر سبیل جملہ تالیفات از سرکار خود بدست آوردہ۔ عامہ رعایا سر دکن را مذاق علم یو یا فیو مای فراید کہ کیفیتش از طبع کرر و سکر اکثر تالیفات مے کشاید۔

کتاب خانہ آصفیہ کہ قائم کردہ ہمیں فرمان رواے ماست وقف خاص و عام است و جویندگان علوم ازین سرمایہ غیر مترقبہ داسما یکام۔ ذخیرہ علوم و فنون را صبح تا شام بدست داریم کہ بلا معاوضہ چیزے اوقات خود را بمشاہدہ کتب نایاب مے سپاریم۔ سرمایہ کثیر از خزائن شاہی وقف این کار ست۔ و مصارف مستقل این سررشتہ از براے ہر یک سال آمدار دہ ہزار

خسرو گیتی نظام الملک آصف جاہ ما	جامع علم و ہنر شیرازہ بند دولت ست
من زمی نیم بر اوراق جہان اور امثال	صفہ ہستی کتاب صورتش وار و بدست

آئین نگرانی اوقات و امور مذہبی | سادہ لوحان تقصیب کیش فرمان رواے دارالہدایہ دیندارش

معین کفار نامند - خدا اینها را بیاورد که کار از تقوی و انصاف نمی گیرند - و نه می دانند که خداوند عالمیان این لقب عام را بچه اصول پسندیده است و چرا تخصیصش سرفراز خدا نه کشیده - از ملل متعدده هیچ ملت و مذہب ذات باری تعالی را مخصوص به خود نتواند کرد که او خالق همه عالم است و مخلوق را با اختصاصیت متعین - آئین نگرانی و سرپرستی فرمان رواست بر همین اصول صحیح و مستغنی از اعراض قبیح است که شهنشاه حقیقی او را بر فرق رعایایش بکند مذہب مختلفه شامل است سایه گستر فرموده است و نعمت ظل خود متنازع نموده -

پشت دو نای فلک راست شد از حرمتی	سعدی	تا چو تو سر زنده را و مادر ایام را
حکمت محض است اگر لطف جهان آفرین		خاص کند بنده مصلحت عام را

از همین جا است که فرمان روا ما محبوب بر ملت و مذہب است - اگر چه از خزانة او وقف مصارف مسجد و درگاه است - حصه دیگرش نصیب دیول و جازا - اگر جامعتری از مسلمانان - ناز پرورد دولت است - گروهی از دیگر مذہب هم زلزله ربی خوان نعمت او - در اصول فرمان روائی و ظل الهی بنی نوع انسان را مستحق مراعات می شمارد - و اندرین باب خصوصیت از ملل و مذہب ندارد - چه خوش گفته ام (ه)

بر ملت از شعار تو مشت کشیده است		هر مذہب از طریق تو فیض نهان گرفت
---------------------------------	--	----------------------------------

چنانکه نگرانی اوقاف مسلمانان را بصدر الصدور ریاست خود گذاشت - همچنان نگه داشت معابد بنود را بدست مہاراجه و ہرم و منت گذاشت - مخارج خانقاہ - و مسجد و گل درگاہ بزرگان دین - و مصارف اگر بار دیول و سادہ و اچھا و مسافین در طریق عطایا بشمارند

و بانگ و صلوة مساجد و جرس و ناقوس معابد در لیل و نهار ریاستش میدهم۔
 وزیر اعظم و ولایت او مبارک باد و در بین السلطنة کشتن پر شاد است۔ و نواب محی الدین خان
 شیخ جنگ۔ امیر کجری آباد۔ بسیار از آتش پرستان در کار و بار ریاست او بر نموده اند
 جلایه مرتفع فرمای افزارند۔ و گروهی از عیسایان از خدمات بزرگ ریاست او سرفراز۔
 آئین در بارعام و اعزازات خاص [آئین در بارعامش یاد گار پیشینیان دوست۔ و اصله
 امور و جزئیات از عهد مسافرت زمان او۔ باقی حال چار بار در هر سال حکم در بارعام میدهند و مشت
 دولت و دیدار خود برگردن خاص و عام می نمایند۔ اولین در بارش در بار سالگه مبارک باشد
 و دومین بتقریب نوروز۔ و در ایام این در بار عیدین است که حکم قضایم صورت پذیرد۔
 از اول شام امراء دولت منصبداران سلطنت۔ و پانچدان حلقه ملازمت روی بدرگاهش
 می آورند۔ و خود را به دولتشیرایش که چو محله نام دارد۔ از سر می برند۔ این مندرجست رفیع الشان
 که همه حاضرین در بارش را بخود می گیرند۔ و چون اجل نمک خوارانش با ختام می پذیرد۔ و ولی
 بر مسند شاهی رونق می افزاید۔ و حال جهان آرای خود را به جان نثاران خود می نماید پس همه
 حاضرین در بار شرف بعد از نذر دینی ببارگاهش می گزرانند۔ و سرمایه انعامات قبولش از
 انامل مبارکش می ستانند۔ اولین مرتبه نذر در بارش وزیر اعظم و معین المهاباتش راست است۔
 و آخرین سلمه نذرش ندما مصاحبانش را که از خصوصین بارگاه و متصرفین شاه باشند۔
 انعام شایسته و بزرگوار است و آداب در بارش به چویداران خود سلمه نذر می دهند
 که کار از عقل و پیش می گیرند و در تقدیم و تاخیر و خصماست بر یک و اینگونه کثیر انعام ستایش

می پذیرند و جماعتی از افواج قاهره اش بر حد خود قائم باشد که در برآمد و برخاست و بی نعمت
تقاعد و خیش طبل و طنبور سلا مش می نوازند - نوکده خدایان شک خوارش او همین وز سهایون
خلعت و سرپیچ عطامی فرماید - و ستحقین خدمت گزار را باعزاز و خطابات حوصله افراید -
اما این عطایای بارگاهش مخصوص از دربار گره بندان اوست - و استثنا خاص و حصه
طالع بندگان -

فهرستی که بر ختم این بیان هدیه ناظرین این اوراق می کنم مخصوص از اهل خطاب عهد مینیت
او باشد که از روز فرمان روائی الی یوم ناهست -

اعمر تاننده اوج شبستان دکن	ایل دربار تر احکم کو اکب داده ایم
آب و تاب کن چشم ماند از دمنرکت	زانکه در مهتاب رویت چشم خود بکشاده ایم

فهرست اعزازات و مناصب

شان سلطنت	نام	خان و باری	جنگی	دولتی	علی و باریات	چشم و باریات	منصب و خلعت
۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸

(۱) خطابات و مناصب باریات و سیرایش فی سال ۱۳۰۰ هجری

۱	نواب میرالین	سلا جنگ	سیرالدول	خلعت خاصه خدمت دربار
۲	علی خان بهادر	غیر جنگ	شیخ الاسلام	نہفت رقم جواهرات -
۳	نواب میر سعادت	غیر جنگ	شیخ الاسلام	خلعت و جواهرات

۳	راجہ راجایان	صل و اضافہ منصب ہفت ہزاری	مہاراجہ
	نہ ہند رہنما	پنچ ہزار سوار و علم و نقارہ و پاکی	
		جہاں دار -	
۴	نواب امام جنگیاد	صل و اضافہ منصب چار ہزاری	
		دسہ ہزار سوار و علم و نقارہ	
۵	نواب ظفر جنگیاد	صل و اضافہ منصب چار ہزاری	
		دسہ ہزار سوار و علم و نقارہ	
۶	ہری کشن	راجہ ہری	دو ہزار پانصدی منصب و گھڑا
		کشن بیاد سوار و علم -	
۷	میر جہاندار علی	میر جہاندار	ایک ہزار پانصدی منصب -
	علی خان	میر جہاندار	دو ہزار سوار و علم
۸	آغا مرزا بیگ	آغا مرزا بیگ	دو ہزاری منصب -
	خان بہا	دو ہزار سوار و علم	
۹	مولوی حافظ انور	مولوی حافظ	دو ہزاری منصب -
	انور خان	دو ہزار سوار و علم	
۱۰	مرزا قضا احمد	مرزا قضا احمد	دو ہزاری منصب
	خان بہا	دو ہزار سوار و علم	

۱۱	بیت ریاضت علی	بیت ریاضت	یک هزار و سی صد						
۱۲	میزه آینه علی	عین خان	یک هزار و سی صد						
۱۳	مولوی محمد انوار احمد	خان بهادر	یک هزار و سی صد						
۱۴	دعید منور خان	دعید منور خان	یک هزار و سی صد						
۱۵	گروهای پرشاد	پرشاد	یک هزار و سی صد						
۱۶	میرزا حسن علی	میرزا حسن علی	دو هزار و سی صد						
۱۷	میرزا علی	میرزا علی	یک هزار و سی صد						
۱۸	میرزا علی	میرزا علی	دو هزار و سی صد						
۱۹	حکیم وزیر علی	حکیم وزیر علی	یک هزار و سی صد						

(۲) خطابات و مناصب دربار نوروز ۲۳ جمادی ۱۳۱۰ هجری					
۱	میر وزیر علی	خانی بهادری	برقرار جنگ	آصف	آصف
			یار الله	یار الملک	نہ ہزاری منصب میشت ہزار
					از آنجمله چار ہزار یک اسپہ
					و چار ہزار سوار و واسپہ -
					علم و نقارہ و پاکلی جہار دار
۲	منیر الدولہ			نخا الملک	ہفت ہزاری منصب چار ہزار
					سوار - علم و نقارہ و پاکلی جہار دار
۳	شجاع الدولہ			منیر الملک	ہفت ہزاری منصب چار ہزار
					سوار - علم و نقارہ و پاکلی جہار دار
۴	سعید الدولہ			سعید الملک	سہ ہزار پانصدی منصب -
					دو ہزار پانصد سوار - علم و نقارہ
					و پاکلی جہار دار -
۵	محمد علی	خانی بہادری			یک ہزاری منصب -
					مہتمم تقسیم منصب داران
۶	صدم جنگ		غریز الدولہ		سہ ہزاری منصب - دو ہزار و آ
					علم و نقارہ - بخشی -
۷	ستمک جنگ		محبوب الدولہ		ہزار و نصف ہزار سوار علم و نقارہ

۸	اکرام جنگ	.	بدارالدوله	.	نیزاری منصب نزار علم و تقاضا
۹	امتیازالدوله	.	قیام الملک	.	چاره نزاری منصب سید نزار سوار
۱۰	میر تقی علی	خانن بهادری	نویا جنگ	.	علم و تقاضا - پالکن چهاردار - دو نزاری منصب - یک نزار سوار و علم -
۱۱	میر یحیی علی خان	بهادری	چچا جنگ	.	دو نزاری منصب - یک نزار سوار و علم -
۱۲	شیرالدین جنگ	.	شیرالدوله	.	سه نزاری منصب و یک نزار سوار و علم -
۱۳	میرزا محمد علی	خانن بهادری	شجاعت شعاب جنگ	.	دو نزاری منصب و پانصد سوار و علم -
۱۴	میرزا علی محمد	خانن بهادری	معتد جنگ	.	دو نزاری منصب و یک نزار سوار و علم -
۱۵	میر اکبر علی خان	.	اکبر جنگ	.	دو نزاری منصب یک نزار سوار و علم
۱۶	میر محمد علی	خانن بهادری	.	.	یک نزاری منصب
۱۷	اکرام الله خان	.	نویا جنگ	.	دو نزاری منصب پانصد سوار و علم
۱۸	گاجان پشاده	.	راج بهادر	.	دو نزاری منصب پانصد سوار و علم

۱۹	حکیم فیض الله	خانی بهادری	افضل الحکما	یک هزار پانصدی منصب
۲۰	ایسری پرشت			یک هزاری منصب پانصد سوار و علم
۲۱	مولوی محمد صید	خانی بهادری		یک هزاری منصب
۲۲	سوامی راو		راجه	یک هزاری منصب
۲۳	میرزا محمد علی بیگ		انجنگ	دو هزاری منصب یکتر اسوار و علم
	خان بهادر			
۲۴	حکیم وزیر خان بهادر		سلطان الحکما	یک هزار پانصدی منصب
۲۵	حکیم مرزا علی	خانی بهادری	حکیم الحکما	ایضا
۲۶	مولوی حسین	علی از خان بهادر	نشین جنگ	دو هزاری منصب پانصد سوار و علم
۲۷	مولوی مهدی	خانی و بهادری	منیر خجنگ	دو هزاری منصب پانصد سوار و علم
۲۸	سیکیم افغان		قاد خجنگ	دو هزاری منصب و یک هزار سوار و علم

(۳) خطابات و مناصب در بار عید الفطر ۱۳۱۰ هجری

۱	اعتماد جنگ		الدوله الاسلامیه	یک هزاری منصب بیست هزار سوار
				نجمه از چار هزار یک سوار
				چار هزار سوار و علم و تقاره

۳	نظام ریجک	.	نظام ریجک	.	چهار نهاری منصب سیه نهاری	ویاکی جبار دار -
۳	میرزا خجانی	.	مصدق جنگ	شیار الدوله	خانان	.
۴	وحید منوچانی	.	مصدق جنگ	.	.	و نهاری منصب یک نهاری سوار و علم
۵	احمدی جنگ	.	.	تقاه الدوله	.	سیه نهاری منصب یک نهاری سوار و علم
۶	مسلم جنگ	.	غالب جنگ	الاقی الدوله	.	ایضاً
۷	محمد معزالدین	محمد معزالدین	مصدق جنگ	.	.	حب نمبر
۸	معین الدین	.	اقبال جنگ	.	.	ایضاً

(۱۷) خطابات و مناصب در بار سالگره مبارک ۳۰۲۰ ساله هجری

۱	مولوی لیل الین	لیل الدین	احمد جنگ	.	.	ایضاً
۲	شوکت جنگ	.	.	حالم الدوله	.	سیه نهاری منصب یک نهاری سوار و علم
۳	حکیم الدین	شمس الدین	شمس الحکما	.	.	حب نمبر
۴	عوض الدلیل	جان رخا	.	.	.	یک نهاری منصب
۵	غالب بن ناصر	خان سوار	مصدق جنگ	.	.	حب نمبر
۶	مولوی حنین	شیخ حنین	انصاف جنگ	.	.	ایضاً

محبوب السیر

۴۰

لوازم و اعزازات خاص

۷	محسن	خان بهادری برق جنگ	.	.	.	ایضاً
۸	محمد ولی الدین	محمد علی الیچان بهادر و قاجار جنگ	.	.	.	ایضاً
۹	میر جعفر حسین	میر جعفر حسین خان بهادر و قاجار جنگ	.	.	.	ایضاً
۱۰	میر جهاندار علی	میر جهاندار علی خان بهادر و قاجار جنگ	.	.	.	ایضاً
۱۱	خواجہ بہاؤ الدین	خواجہ بہاؤ الدین خان بہادر و قاجار جنگ	.	.	.	ایضاً
۱۲	میر بہادر علی	میر بہادر علی خان بہادر و قاجار جنگ	.	.	.	ایضاً
۱۳	میر واد علی	میر واد علی خان بہادر و قاجار جنگ	.	.	.	ایضاً
۱۴	میر فضل علی	میر فضل علی خان بہادر و قاجار جنگ	.	.	.	ایضاً
		بہادر شرفاں خان	.	.	.	حسب نمبر
۱۵	حسن بن عبد	خان بہادری عسکری و قاجار جنگ	.	.	.	حسب نمبر
۱۶	سیر نواس اد		.	.	.	حسب نمبر
			راجہ نیر نواز	.	.	حسب نمبر
			راؤ بہادر	.	.	حسب نمبر

(۵) خطابات و مناصب معطلیہ ۱۹ ربیع الثانی سن ۱۳۰۲ ہجری

۱	بشیر الدین بہا	.	.	.	منصب ہفت ہزاری و چار ہزار آسہ و علم و نقارہ و پاکلی جہاں دار
۲	عسکر جنگ	.	.	.	۳۵ ہزار پانصدی منصب
۳	بندہ علی	بندہ علی خان بہادر و قاجار جنگ	آقا بہاؤ الدین	عہدہ الملک	حسب نمبر

۹	مظفر جنگ		طیف الدلی	اصل اضافه منصب سمنه نزاری
۱۰	سید علی الرزاق	خانی و بهادری	اصغر جنگ	دو هزار سوار و علم و نقاره
۱۱	میر جنگ		سیف الدوله	اصل اضافه منصب سمنه نزاری
۱۲	امولی محمد علی		علاء جنگ	دو هزار سوار و علم و نقاره
۱۳	الحوی مهدی حسن	خانی و بهادری	فتح نواز جنگ	اصل اضافه منصب سمنه نزاری
۱۴	محمد قیصر شاهی		محمد یار جنگ	منصب پرمی یک هزار سوار و علم
۱۵	محمد فیض الدین			منصب یک هزار سوار
۱۶	آحمد حسین			
۱۷	یاد رحیم			
۱۸	اکبر میر شمس			
(۷) خطابات و مناصب در بار سالگره مبارک ۲۱ ربیع الثانی ۱۳۰۵ هجری				
۱	محمد محمدی الدین	خانی و بهادری	نامور جنگ	پنجاه نزاری و چهار هزار سوار و علم و نقاره و پالکی جبار دار
۲	شمس تبر بهادر		بهادر جنگ	سمنه نزاری و دو هزار سوار و علم و نقاره
۳	میر تقی حسین	شاه نواز خان	فتح یار جنگ	دو هزار سوار و علم

۴	سید سردار علی	خانی بهادری	سهر جنگ	.	.	دو هزاری و یک هزار سوار و علم
۵	راجه شجاع پور	.	.	.	دو هزار و سیصد و پنجاه	چهار هزاری و دو هزار سوار و علم و نقاره
۶	نحار یار جنگ	.	جلال الدوله	.	.	سه هزاری و دو هزار سوار و علم و نقاره -
۷	سلطان نواجنگ	.	شمشیر الدوله شمس الملک	.	.	سه هزار و پانصدی و دو هزار پانصد سوار و علم و نقاره -
۸	ضرفام جنگ	.	ضرفام الدوله	.	.	سه هزاری و دو هزار سوار و علم و نقاره -
۹	سید غلام محمد حاجی غلام محمد	خانی بهادری	استاد جنگ	.	.	دو هزاری و یک هزار سوار و علم

(۸) خطابات و مناصب بار سالگرد ۳۳۳۳ ربيع الثاني ۱۳۰۵ هجری

۱	سلطان یار جنگ	.	علی باقر الدوله	.	.	سه هزاری و دو هزار سوار و علم و نقاره -
۲	رسول یار جنگ	خانی بهادری حکیم حکیم	محمد باقر الدوله	.	.	سه هزاری - دو هزار سوار و علم و نقاره -
۳	تهور جنگ	.	اشرف الدوله	.	.	ایضا
۴	قادر جنگ	.	قادر الدوله	.	.	ایضا
۵	عالم علی	خانی بهادری	زرنگ جنگ	.	.	دو هزاری - یک هزار سوار و علم

۶	مولوی حسن علی	خانی بیادری	اعظم باجنگ	و دیناری - یکپار سوار و علم
۷	مولوی شیخ احمد	"	نصرت باجنگ	" " "
۸	مفتی علی بیادری	"	نصرت باجنگ	" " "
۹	شیخ ابوالفتح علی	خانی بیادری	عماد العلماء	سید دیناری - و دینار سوار و علم و نظاره
۱۰	خواجہ سرد علی	"	اکبر باجنگ	و دیناری - یکپار سوار و علم
۱۱	محمد وفار الدین	"	بہادر باجنگ	" " "
۱۲	سید عزیز علی خان	عماد العلماء	بہادر باجنگ	" " "
	بیادری			
۱۳	سید علی خان بیادری	"	حیدر باجنگ	" " "
۱۴	محمد زید الدین	خانی بیادری	شیر باجنگ	" " "
۱۵	محمد زید الدین	"	جرا باجنگ	" " "
۱۶	محمد امام الدین	"	"	یکپار داری
۱۷	محمد زید الدین	"	"	"
۱۸	محمد جمال الدین	"	"	"
۱۹	سید محمد علی	"	صمد باجنگ	و دیناری - یکپار سوار و علم
۲۰	احمد بخش	"	تہا باجنگ	" " "

۲۱	محمد بهادر الدین	خان بهادری	شیرازی جنگ	.	.	.	دو هزار و ششصد و پنجاه	سوار و علم
۲۲	مردود محمد غفور	اعتماد نواز خان	چهارصدی	
(۹) خطابات و مناصب و ربار سالگرد مبارک ۲۶ ربیع الثانی ۱۳۰۸ هجری								
۱	قیام الملک	.	.	.	ممتاز الدوله	.	هفت هزار و ششصد و پنجاه	سوار و علم و تفارده و پاکلی چهاروار و ماهی مراتب -
۲	رفیع الدوله	.	.	.	حمید الملک	.	چهار هزار و صد و پنجاه	سوار و علم و تفارده و پاکلی چهاروار و ماهی مراتب -
۳	فتح یار جنگ	.	.	.	سپهسالار	.	سه هزار و صد و پنجاه	سوار و علم و تفارده و پاکلی چهاروار و ماهی مراتب -
۴	نزداد علی بیگ	خان بهادری	دور یار جنگ	دور الدوله	دور الملک	.	سه هزار و صد و پنجاه	سوار و علم و تفارده و پاکلی چهاروار و ماهی مراتب -
۵	علاء الدوله	.	.	.	علاء الملک	.	" " "	" " "
۶	آصف نواز جنگ	.	.	.	آصف الدوله	.	" " "	" " "
۷	انتقام جنگ	.	.	.	وقار الدوله	.	" " "	" " "
۸	سید نواز حسین	خان بهادری	قیام جنگ	غفر الدوله	.	.	سه هزار و صد و پنجاه	سوار و علم و تفارده و پاکلی چهاروار و ماهی مراتب -
۹	عظیم جنگ	.	.	.	عظیم الدوله	.	شش هزار و صد و پنجاه	سوار و علم و تفارده و پاکلی چهاروار و ماهی مراتب -

۱۰	حیدر جنگ	حیدر الدوله	سید نزاری و دودنار سوار و علم و تقار
۱۱	قوت جنگ	قوت الدوله	سید نزاری و دودنار و پانصد سوار و علم و تقار
۱۲	مقرب جنگ	مقرب الدوله	سید نزاری و دودنار سوار و علم و تقار
۱۳	میر شاد علی	خانی و بهاری	دودنار و یک سوار و علم
۱۴	میر محمود علی	احسان جنگ	" " "
۱۵	سید قدرت علی	حسام جنگ	" " "
۱۶	خواجہ بیادین علی	غریب جنگ	" " "
۱۷	خواجہ بیادین علی	فیض جنگ	" " "
۱۸	سید علیم الدین	خلعت جنگ	" " "
۱۹	میرزا اسمعیل بیگ	اسد جنگ	" " "
۲۰	میرزا شرف علی بیگ	مظفر جنگ	" " "
۲۱	میرزا طفیل علی	نار جنگ	" " "
۲۲	بیگ خان بیادین		
۲۳	میرزا شرف علی بیگ	خانی و بهار	" " "
۲۴	خواجہ کریم الدین	قائم جنگ	" " "
۲۵	خواجہ بیادین	تیمور جنگ	" " "

۲۵	مراد حسین	خان و بهار	مشک جنگ	.	.	.	دو نزاری و یک نزاری و علم
۲۶	غلام محمد تقی	"	لشکر جنگ	.	.	.	" " "
۲۷	میر محمد یار	"	اشرف جنگ	.	.	.	" " "
۲۸	میر عابد علی	"	صورت جنگ	.	.	.	" " "
۲۹	میر حافظ علی	"	انتخاب جنگ	.	.	.	" " "
۳۰	احمد نینجان پنا	.	مشهور جنگ	.	.	.	" " "
۳۱	سودی محمد فریدین	خان و بهار	ایر و جنگ	.	.	.	" " "
۳۲	مستور محمد جمیل	"	فرانز جنگ	.	.	.	" " "
۳۳	میر تراب علی	"	تراب جنگ	.	.	.	" " "
۳۴	میر تقاب علی	"	حیدر جنگ	.	.	.	" " "
۳۵	میر اکبر علی	"	چند بار جنگ	.	.	.	" " "
۳۶	مکتب پرشار	" " " بلایه بهار
۳۷	سد اشیراد	یک نزاری و پانصد سوار
۳۸	راجیشتراد	" " "
۳۹	شیو خان	خان و بهار	یک نزاری
۴۰	ایر علی	"	"

(۱۰) خطابات و مناصب و سایر ساکنه مبارک ۲۷ ربیع الثانی ۱۳۱۱ هجری

۱	اکبر شهنشاه				راجه پادشاه	سخت پنداری و پندار سوار
۲	پندار شاد				دیار اچیه	دیار اچیه و علم و تقار و دیالکی جهار دار
۳	راجه شیوراج				راجه دیو	دو پندار و پندار و دیالکی و پندار سوار
۴	دو پندار				راجه اچیه	پندار پندار یا نصاری و پندار یا نصاری
۵	اکبر شهنشاه				سوار و علم و تقار و دیالکی جهار دار	
۶	قادر الدین				اکبر شهنشاه	
۷	راجه مرلی				چهار پنداری	چهار پنداری و پندار سوار و علم و تقار
۸	چهار پندار				راجه اچیه	چهار پندار یا نصاری و پندار یا نصاری
۹	طیبه				سوار و علم و تقار و دیالکی جهار دار	
۱۰	چهار پندار				چهار پنداری	چهار پنداری و پندار سوار
۱۱	چهار پندار				چهار پندار	چهار پندار و علم و تقار
۱۲	چهار پندار				چهار پندار	چهار پندار و علم و تقار
۱۳	چهار پندار				چهار پندار	چهار پندار و علم و تقار
۱۴	چهار پندار				چهار پندار	چهار پندار و علم و تقار
۱۵	چهار پندار				چهار پندار	چهار پندار و علم و تقار
۱۶	چهار پندار				چهار پندار	چهار پندار و علم و تقار
۱۷	چهار پندار				چهار پندار	چهار پندار و علم و تقار
۱۸	چهار پندار				چهار پندار	چهار پندار و علم و تقار
۱۹	چهار پندار				چهار پندار	چهار پندار و علم و تقار
۲۰	چهار پندار				چهار پندار	چهار پندار و علم و تقار

۱۱	مستحق جنگ	مستحق الزل	سیراری و شیرازی و سوار و علم و دعا
۱۲	حکیم محمد حیدر	خانی و بہار و فاطمہ و جنگ	سیراری و شیرازی و سوار و علم و دعا
۱۳	گور سہیل	راہجہ بہار و شیرازی و سوار و علم	سیراری و شیرازی و سوار و علم و دعا
۱۴	سہیل گوان سہیل	سیراری و شیرازی و سوار و علم	سیراری و شیرازی و سوار و علم و دعا
۱۵	گور سہیل	سیراری و شیرازی و سوار و علم	سیراری و شیرازی و سوار و علم و دعا
۱۶	لحمہ چاند	سیراری و شیرازی و سوار و علم	سیراری و شیرازی و سوار و علم و دعا
۱۷	اندکرک	سیراری و شیرازی و سوار و علم	سیراری و شیرازی و سوار و علم و دعا
۱۸	محمد امام الدین	دام جنگ	سیراری و شیرازی و سوار و علم
۱۹	محمد جمال الدین	صادق جنگ	سیراری و شیرازی و سوار و علم
۲۰	محمد فیر الدین	شہباز جنگ	سیراری و شیرازی و سوار و علم
۲۱	محمد داود الدین	داود جنگ	سیراری و شیرازی و سوار و علم
۲۲	محمد داود الدین	محمد داود جنگ	سیراری و شیرازی و سوار و علم

۳۳	سید عبدالکریم	خان و بهادر	سید جنگ	.	.	.	دو هزار و یکصد و سی و علم
۳۴	محمد جمالگیر	"	شهر و جنگ	.	.	.	" " "
۳۵	سید مراد	"	مقتض جنگ	.	.	.	" " "
۳۶	محمد حسن الدین	"	واجب و جنگ	.	.	.	" " "
۳۷	محمد نیاز الدین	"	محمد و جنگ	.	.	.	" " "
۳۸	سید محمد کاظم	"	مشیر جنگ	.	.	.	" " "
۳۹	سید جمال علی	"	جمال و جنگ	.	.	.	" " "
۴۰	وزارت علی	"	علی و جنگ	.	.	.	" " "
۴۱	خواجه محمد الله	"	مقتض جنگ	.	.	.	" " "
۴۲	میرزا علی	"	خویش و جنگ	.	.	.	" " "
۴۳	محمد ابوالحسن	"	شوک و جنگ	.	.	.	" " "
۴۴	محمد گیسو و راز	"	سبقت جنگ	.	.	.	" " "
۴۵	محمد اعظم علی	"	کامیاب و جنگ	.	.	.	" " "
۴۶	میرزا علی خان	"	مقتض جنگ	.	.	.	" " "
۴۷	راجا ویشو و راز	"	.	.	.	مهابوت	" " "
۴۸	حسینی مرزا	خان و بهادر	مظفر و جنگ	.	.	.	" " "
۴۹	فضل علی بیگ	خان و بهادر	افزار جنگ	.	.	.	" " "

۴۰	میرزا علی دین	خان و بهادر	افضل جنگ	.	.	.	دو بهاری دیکه سوار و علم
۴۱	میرزا و علی	"	یاور جنگ	.	.	.	" " "
۴۲	میرزا حسین	"	حکم جنگ	.	.	.	" " "
۴۳	جانشان خان	.	جانشان جنگ	.	.	.	" " "
۴۴	میرزا سلطان علی	خان و بهادر	فطرت جنگ	.	.	.	" " "
۴۵	میرزا محمود علی	"	منظر جنگ	.	.	.	" " "
۴۶	میرزا قاسم علی	"	سعید جنگ	.	.	.	" " "
۴۷	میرزا جواد علی	.	ارسلان جنگ	.	.	.	" " "
	خان و بهادر						
۴۸	سید مرزا علی	خان و بهادر	ضیاء جنگ	.	.	.	" " "
۴۹	میرزا حسین	"	میرزا حسین	.	.	.	" " "
۵۰	میرزا علی	"	مستار جنگ	.	.	.	" " "
۵۱	میرزا علی	"	شاهان جنگ	.	.	.	" " "
۵۲	میرزا احمد علی	"		.	.	.	یک بهاری
۵۳	میرزا محمد علی	"		.	.	.	"
۵۴	میرزا علی	"		.	.	.	"
۵۵	میرزا علی	"		.	.	.	"

۵۶	میر حسین علی خانی و بهادر	.	.	.	یکپزاری
۵۷	میر لطیف بیگ	.	.	.	"
(۱۱) خطابات و مناسبت سالگره مبارک به سراجی الاول ۱۳۳۱ هجری اسی روز نواب سرو قارا لاهور مرحوم کو وزارت سرفراز پوری					
۱	سرو جنگ بهادر	.	شیرالدوله	شیرالملک	منصب چارپزاری سرفراز پوری و علم و تقاریر
۲	محبوب یاد الدوله	.	.	خیاض الملک	" " "
۳	افسیر جنگ بهادر	.	افسر الدوله	.	سرفزاری و دو پزاری سرفراز پوری
۴	محبوب جنگ بهادر	.	ناظم الدوله	.	" " "
۵	راجا جانی ل	.	.	مبارک اصطفی	" " "
	منور بهادر	.	.	نواز و نوبت بهادر	
	نواز و نوبت بهادر	.	.	.	
۶	قدیر جنگ بهادر	.	نوبت الدوله	.	" " "
۷	اسید جنگ بهادر	.	اسید الدوله	.	" " "
۸	شیر جنگ بهادر	.	امیر الدوله	.	" " "
۹	راجا گردازی	.	.	محبوب نواز	" " "
	پر شاد بهادر	.	.	نوبت بهادر	

۱۰	مغزیار جنگیاب	سید الدین	منصب بزرگی و وزیر اسوار و علم و
۱۱	شوکت جنگیاب	حسام الدین	" " "
۱۲	میربارک علی	خان بابا	منصب بزرگی و وزیر اسوار و علم
۱۳	میرجانیگر علی	جہانگیر جنگ	" " "
۱۴	میرزا دولتشنگ	دولت جنگ	" " "
۱۵	میرزا محمد جادوگر	عثمانی جنگ	" " "
۱۶	مولوی محمد حمید	فضل العالی	منصب دو هزار
۱۷	میر لطف علی	خان بابا	یک هزار اسوار و علم
۱۸	میرزا ایدین علی	قوت جنگ	" " "
۱۹	محمد مهدی حسن	بنی ظفر جنگ	" " "
۲۰	سید سراج الحسن	امیر یا جنگ	" " "
۲۱	مولوی فطاحید رضا	سکندر جنگ	" " "
۲۲	مولوی حیدر خان	دولت جنگ	" " "
۲۳	مولوی محمد عبدالعزیز	عزیز جنگ	" " "
۲۴	محمد فضل	فضل جنگ	" " "
۲۵	محمد علی سپک	سردار یا جنگ	" " "

۲۶	محمد ذرات	خانی و بی	ایشیر نواز جنگ	.	.	منصب نزاری و دو سوار و علم
۲۷	محمد عباس اکبر	=	انتظام جنگ	.	.	" " "
۲۸	میر عبد الصمد	=	فیض جنگ	.	.	" " "
۲۹	میر حسن علی	=	بجاء جنگ	.	.	" " "
۳۰	سری پرشاد	.	.	.	راجہ پرتا	" " "
۳۱	میرزا محمد حسین	میرزا محمد حسین	.	.	.	منصب یک نزاری
۳۲	میرزا محمد اکبر	=	.	.	.	"
۳۳	محمد محمود علی	=	.	.	.	"
۳۴	میر محمد علی	=	.	.	.	"
۳۵	لاله وین دیال	.	مصور جنگ	.	.	رو نزاری و یک نزار سوار و علم
۳۶	محمد حامد الدین	خانی و بی	.	.	.	منصب یک نزاری
۳۷	سید ذرار علی	=	.	.	.	"

(۱۲) خطا با است و مناصب در بار سنا لگه مبارک ۱۶ سیمه بجری

۱	میر محمد علی صاحبزاده	میرزا محمد حسین	میرزا محمد حسین	میرزا محمد حسین	منصب چار نزاری سید نزار سوار و علم
۲	خلف شرف الدوله	.	.	.	و نقاره و پاکی تبار و دار
۳	میرزا محمد علی خلف	.	سالار جنگ	.	منصب دو نزار و پانصدی و یک نزار
۴	لاله نیکین و علم	.	.	.	و پانصد سوار و علم و نقاره

۳	غرت یار خان	خان بهادری حکیم حکما	محمی الدوله	منصب نزاری و دو هزار سوار و علم و تقاره -
۴	سید محمد علیان بهادر	سید جنگ	سید الدوله	اصل و اضافه منصب نزاری و دو هزار سوار و علم و تقاره
۵	اکبر جنگ بهادر	اکبر الدوله	اکبر الملک	اصل و اضافه منصب نزاری پانصدی و دو هزار پانصد سوار و علم و تقاره
۶	پنجمن رام			منصب نزاری و دو هزار سوار و علم و تقاره -
۷	سید جنگ بهادر	سید الدوله		اصل و اضافه منصب نزاری و دو هزار سوار و علم و تقاره -
۸	مقبول الدوله بیجا		شهبانو الملک	اصل و اضافه منصب نزاری پانصدی و دو هزار پانصد سوار و علم و تقاره
۹	کماندت راو		راجہ راو	منصب و هزار پانصدی و یک هزار پانصد سوار و علم و تقاره
۱۰	غلام ونگیر فرزند نصرت جنگ	خان و نصرت جنگ		منصب و دو هزار سوار و علم و تقاره -
۱۱	غلام فرزند المکیش	جانباز جنگ		منصب نزاری یک هزار سوار و علم

۱۲	محمد فرزند الکلیک	خان بیگار	شمشیر نواز جنگ	.	.	منصب نزاری و یکبار سوار و علم
۱۳	محمد صالح نمیر	"	سینا نواز جنگ	.	.	" " "
۱۴	محمد " "	"	شمشیر نواز جنگ	.	.	" " "
۱۵	محمد دولت جمعدا	"	نصیب نواز جنگ	.	.	" " "
	سازد وری					
۱۶	لایق الدوله بها	.	خان الکلیک	.	.	اصل اضافه منصب نزاری با نصدی و دو نزاری با نصد سوار و علم و نقاره
۱۷	محبوب باغبان فرزند	"	رسول نواز جنگ	.	.	منصب دو نزاری و یک نزاری سوار و علم -
۱۸	حیدر باغبان فرزند	"	احمد نواز جنگ	.	.	" " "
۱۹	حکیم شفاقی جان بها	.	شفا نواز جنگ	شفا الدوله	.	اصل اضافه منصب سه نزاری و دو نزاری سوار و علم و نقاره -
۲۰	شیخ مصطفی سعیدی	"	خسرو نواز جنگ	.	.	منصب دو نزاری و یک نزاری سوار و علم -
۲۱	محمد معین الدین	"	ناصر نواز جنگ	ناصر نواز	.	منصب سه نزاری و دو نزاری سوار و علم و نقاره -
۲۲	محمد عبد الله فرزند	"	افضل نواز جنگ	الدوله	.	منصب دو نزاری و یکبار سوار و علم

۳۳	مظفرزا فرزند خانی دی	افصل جنگ	منصب نزاری و یک هزار	سوار و علم
۳۴	واویر الملک بهادر	نادر جنگ	" " "	" " "
۳۵	احمد علی بیگ نایب	حامد جنگ	" " "	" " "
۳۶	حامد علی بیگ نایب	خسر جنگ	" " "	" " "
۳۷	محبوب علی بیگ نایب	سکه یا جنگ	منصب سه هزار یا نقدی	دو هزار یا نقدی سوار و علم و تقار
۳۸	آغا علی شوشتری خانی بهادر	سکه یا جنگ	منصب و نزاری یک هزار	سوار و علم
۳۹	نیرالدین خان معتد	امانت راو فرزند	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار
۴۰	سرخوشید جاوید	راجا بهادر	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار
۴۱	امانت راو فرزند	راجا بهادر	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار
۴۲	راجا بهادر	راجا بهادر	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار
۴۳	راجا بهادر	راجا بهادر	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار
۴۴	راجا بهادر	راجا بهادر	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار
۴۵	راجا بهادر	راجا بهادر	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار
۴۶	راجا بهادر	راجا بهادر	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار
۴۷	راجا بهادر	راجا بهادر	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار
۴۸	راجا بهادر	راجا بهادر	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار
۴۹	راجا بهادر	راجا بهادر	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار
۵۰	راجا بهادر	راجا بهادر	منصب سکه نزاری دو هزار	سوار و علم و تقار

۳۴	سیدالت علم اکبر	خان داری	اصناف جنگ	.	.	.	منصب دوشیزاری و یکپار
	فرزند اکبر جنگ			.	.	.	سوار و علم -
۳۵	غیاث الدین اکبر	=	بزرگ جنگ	.	.	.	" " "
	فرزند			.	.	.	" " "
۳۶	سید نجم الدین اکبر	=	ملک یا جنگ	.	.	.	" " "
۳۷	شیخ جلال الدین	=	سعد جنگ	.	.	.	" " "
۳۸	میر شمسیر علی	=	قیصر یا جنگ	.	.	.	" " "
۳۹	محمد فیض الدین گ	=	شرف جنگ	.	.	.	" " "
	سعد صفت خاص			.	.	.	" " "
۴۰	رحمان غوث گ	=	حکایت جنگ	.	.	.	" " "
۴۱	سید عبد الله فرزند	=	نیس جنگ	.	.	.	" " "
	آغا سید علی شوشتری			.	.	.	" " "
۴۲	سید غفر الله فرزند	=	اختر جنگ	.	.	.	" " "
۴۳	سید خلیل الرحمن	=	انتقام جنگ	.	.	.	" " "
	قلعه محمد نگر			.	.	.	" " "
۴۴	غلام محمد الدین	=	ستقل نو	.	.	.	" " "
	انتظام کو بهر جا		جنگ	.	.	.	" " "

۴۴	غلام محبوب فرزند شاه	امداد خان جنگ	.	.	منصب دو هزار
	غلام محی الدین		.	.	و یک هزار سوار و علم
۴۵	محمد عزیز الدین فرزند	غزنیار جنگ	.	.	" " "
	فیاض الدین خان		.	.	" " "
۴۶	محمد نور الدین فرزند	شهسوار جنگ	.	.	" " "
	شهسوار جنگ		.	.	" " "
۴۷	سید میر شمس علی خان	دشمن خان جنگ	.	.	" " "
۴۸	پستان قربان علی	خان مبارک دهن جنگ	.	.	" " "
۴۹	سید ابریس	فرمان جنگ	.	.	" " "
۵۰	عبدالمجید	مابرج جنگ	.	.	" " "
۵۱	محمد مادی	وزیر جنگ	.	.	" " "
۵۲	نسیح لال مرشد و		.	.	منصب یک هزار پانصد سوار و علم
	جمعیت افغانان و می		.	.	راجه بهادر
۵۳	محمد نواز شمس علی جمعی	خان مبارک دهن جنگ	.	.	منصب دو هزار یک هزار
			.	.	سوار و علم
۵۴	مزار شمس علی		.	.	منصب یک هزار
۵۵	شیخ لعل مقلی لعل		.	.	منصب یک هزار پانصد سوار و علم
			.	.	راجه بهادر

۵۶	بگو انداس	رابعه پاد	منصب یکم از ریاضه سوار علم
۵۷	نشی سول فرزند شیونل	"	"
	موتی لعل	"	"
۵۸	گیان گیر	"	"
۵۹	نرسنگ گیر	"	"
۶۰	نیشتر گیر	"	"
۶۱	چتر هوج داس	"	"

(۱۳) خطابات و مناصب در بار سالگره مبارک ۱۳۱۴ هجری

ردیف	نام	عبد	خطاب
۱	۲	۳	۴
۱	میر وزیر علی	مددگار دوم که توان بلده دبیر و نجات	خانی و بهادر علی
۲	میر صفدر علی	سرکرده اول	"
۳	محمد عبدالکیم	دوم	"
۴	محمد افضل نوزخا	افسر خفیه پولیس	"
۵	غلام احمد خان	مددگار سمت غربی محکمہ نظامت	"
۶	خیرات حسین	مہتمم خفیه پولیس اضلاع حال مقیم بلده	"
۷	مبارک علی	مہتمم خفیه پولیس ضلع اورنگ آباد	"

(۱۴) خطبات و مناصب در بار جشن چهل ساله عمر مبارک غره تقیه ۲۳ شهریور ۱۳۰۲					
۱	راجه کشین بهادر	.	.	.	راجه اچا از اصل و اضافی منصب بهار و پانصد می دو هزار پانصد سوار و علم و تقاره و پاکی چهار درار
۲	غیرالدوله بهادر	.	.	المملک اعتصام	از اصل و اضافی منصب چار هزار و سده هزار سوار و علم و تقاره و پاکی چهار درار -
۳	شفارالدوله بهادر	.	.	المملک شفا	از اصل و اضافی منصب چار هزار و سده هزار سوار و علم و تقاره و پاکی چهار درار -
۴	سلوی راجه میرزا بحری بلونت بهادر زیند ارستان سگور	.	.	.	مهابه اچا از اصل و اضافی منصب سده هزار پانصد می دو هزار پانصد سوار و علم و تقاره و پاکی چهار درار
۵	سوربی راجه ویش چکارا و بهادر زیند ارستان چیل	.	.	.	نظام نو از اصل و اضافی منصب سده هزار و سده هزار و دو هزار پانصد سوار و علم و تقاره و پاکی چهار درار
۶	راجه بار تقیه بهادر	.	.	.	سوربی از اصل و اضافی منصب سده هزار

آب بار و سوار و شتر سوار					پانصد می و دو هزار پانصد سوار
نصیب و نقاره پانکی چهارم و آ					در علم و نقاره پانکی چهارم و آ
میر عبد العلی خلف	شاه یا جنگ				منصب و ویناری و یک هزار
شمشیر جنگ					سوار و علم
میر علی محمد خلف	شمشیر جنگ				منصب و ویناری یک هزار سوار و علم
سید جعفر علی خلف	شیر یا جنگ				" " "
آب مشیر الملک					
مقتصد جنگ بهادر	مقتصد الدوله				از اصل اضافه منصب ویناری
جواد گلستان و سیدک					و دو هزار سوار و علم و نقاره
بشیر نواز جنگ بهادر	سعید الدوله				از اصل اضافه منصب ویناری
صوبه دار و ننگ آباد					و دو هزار سوار و علم و نقاره
مقتصد جنگ بهادر	مقتصد الدوله				" " "
مفتی نواز جنگ بهادر	حاکم الدوله				" " "
ماهر جنگ بهادر	ماهر الدوله				" " "
وزیر جنگ بهادر	وزیر الدوله				" " "
برق جنگ بهادر	برق الدوله				" " "
تفضل با جنگ بهادر	افند الحکما				" " "
	نیاض الدوله				

۱۸	میر کریم حسین خلیف	حاجی مبارک غازی جنگ	.	.	.	منصب و نبراری یکم از اسواران
	نواب فتح الملک بهادر					
۱۹	میر کریم حسین خلیف	فتح جنگ	.	.	.	" " "
۲۰	میر حسن خلیف	پیشاپه جنگ	.	.	.	" " "
۲۱	میر حسن خلیف	پیش جنگ	.	.	.	" " "
۲۲	میر حسن خلیف	شاه نواز جنگ	.	.	.	" " "
۲۳	میر مصطفی علی برادر	سرفراز جنگ	.	.	.	" " "
	نواب فتح الملک بهادر					
۲۴	میر فرید علی خلیف	رفع جنگ	.	.	.	" " "
	محمد علی خان میره خلیف					
۲۵	اقبال علی بیگ خلیف	افسار جنگ	.	.	.	" " "
	نواب افسر الملک بهادر					
۲۶	شجاعت علی خلیف	فیض جنگ	.	.	.	" " "
	غالب الدوله					
۲۷	حسین خان برادر	مدار جنگ	.	.	.	" " "
	رسول یار خان					
	محمد الدوله اول					

۲۸	غلام حیدری خلف	محبوب	اعتقاد جنگ	.	.	.	منصب دوزخی یکبار سوار و علم
	اعتقاد جنگ						
۲۹	قادر علی خلف بند	=	علی یا جنگ	.	.	.	" " "
	علی خان						
۳۰	بهلول علی خلف	=	ظفر یا جنگ	.	.	.	" " "
۳۱	ضیاء الحق فصیح الدین	=	رفیق یا جنگ	.	.	.	" " "
	خلف قت یا جنگ						
۳۲	نظام الدین احمد	=	نظام یا جنگ	.	.	.	" " "
	خلف						
۳۳	ابوالخاوند فی الدین	=	عماد جنگ	.	.	.	" " "
	خلف عماد جنگ						
۳۴	محمد امجد علی	=	منصور جنگ	.	.	.	" " "
۳۵	میرزیر علیخان بهتا	=	سلطان یا جنگ	.	.	.	از اصل اضافه منصب دوزخی
							دیکبار سوار و علم -
۳۶	میر لیاقت علی	=	لیاقت جنگ	.	.	.	منصب دوزخی یکبار سوار و علم
۳۷	محمد حفیظ الدین	=	اقدار یا جنگ	.	.	.	" " "
							" " "

۳۹	سید نور الدین	خان	سلطان یار جنگ	.	.	.	منصب براری یک هزار سوار و علم
۴۰	سلطان یار جنگ	برادرزاده قادر	کمال یار جنگ	.	.	.	" " "
۴۱	نصیب خان خلف	نصیب یار جنگ	فریدون جنگ	.	.	.	" " "
۴۲	فریدون جنگ	سهراب جنگ	سهراب نو	.	.	.	" " "
۴۳	محمد خواجه کریم الدین	خلف نواب جات	خنگ بهادر	.	.	.	" " "
۴۴	محمد خواجه کریم الدین	نصیر جنگ	نصیر جنگ	.	.	.	" " "
۴۵	سید رحیم الدین	سهراب جنگ	سهراب نو	.	.	.	" " "
۴۶	سید رحیم الدین	سهراب نو	سهراب نو	.	.	.	" " "
۴۷	سید رحیم الدین	سهراب نو	سهراب نو	.	.	.	" " "

۴۸	محمد بن صالح جد	خان و بهادر	شمس الدوله	.	.	.	نصب و نهار می یک هزار سوار و علم
۴۹	میرزا ولایت علی بیگ	=	فخر نواز	.	.	.	" " "
	خلف نواب نواز		جنگ بهادر				
	جنگ بهادر						
۵۰	تراب علی خلف	=	فخر نواز	.	.	.	" " "
	فتح یاب جنگ						
۵۱	سید فتح الدین علی	=	و ا ق خ جنگ	.	.	.	" " "
۵۲	میرزا میرالدین علی	=	فرخنده یار	.	.	.	" " "
	نبیه فرخنده جنگ		جنگ				
۵۳	مفتاح علی خان بهادر	.	سید یاب جنگ	.	.	.	از اصل اضافه منصب و نهار می
							و یک هزار سوار و علم
۵۴	حکیم محمد حسین	=	سید ارجمند	.	.	.	نصب و نهار می یک هزار سوار و علم
			فید و جنگ				
۵۵	دکتر عبدالحسین	=	ارسلو یار جنگ	.	.	.	" " "
۵۶	حکیم الطاف حسین	=	اشفاق علی حاذق	.	.	.	" " "
			جنگ				

۵۷	حکیم خورشید علی	خانہ بہاؤ خورشید الحکما	.	.	.	منصب نزاری یکہزار سنوا علم
		شانی نوا جنگ	.	.	.	" " "
۵۸	داکٹر مرزا کریم خان	خدیو جنگ	.	.	.	" " "
۵۹	مرزا احمد بیگ	مستقل نوا جنگ	.	.	.	" " "
۶۰	چلم جاسکائی	رانی
۶۱	بہیم سیمین راؤ	راجہ مریم
	خلف میریدہ راؤ	پال بہادر
۶۲	ملار پڈسی	راجہ بہاؤ
۶۳	میر عابد علی	عابد یا جنگ	.	.	.	" " "
۶۴	حاجی سید محمود	محمد یا جنگ	.	.	.	" " "
۶۵	محمد شریف	فاروق یا جنگ	.	.	.	" " "
۶۶	محمد حسین برادر افغان	خالد نوا جنگ	.	.	.	" " "
۶۷	راکمن شن بے در راجہ	راجہ بہاؤ
	راجان احمد پیر بہادر
۶۸	شکر راج خلف بہ	راجہ بہاؤ
	راجان راجہ پیر راج
	میرم و نشت بہادر

۶۹	دیرم کرن خلف راج	راج پها	منصب نیراجی کپڑا سوار
	راجمان مهاراج						
	آصف لودنت پها						
۷۰	دیپی پرشاد برادر	"	"
	علاقہ مهاراج پها						
	بیدین السلطنت						
۷۱	گویند پرشاد	"	"
۷۲	جوالا پرشاد و پتیرا	"	"
	مہاراج پها و بیدین السلطنت						
۷۳	ناراین پرشاد	"	"
۷۴	کوکرن برادر عزم	"	"
	راجہ راجمان راج						
	شیواج دیرم و پها						
۷۵	موش چند خلف	"	"
	راجہ گنجان پرشاد						
۷۶	بنایک راج	"	"
	خلف						

۷۷	للقا پشاد بنده	.	.	.	راجہ بہا	منصب نزاری و یکسیر
	راجہ لال بہادر	.	.	.		سوار و علم
۷۸	نرسنگ گنج خلیفہ	.	.	.	"	"
	گردہ باری پرستاد	.	.	.		
	محبوب غل زونت	.	.	.		
۷۹	گیانی لال خلیفہ راجہ	.	.	.	"	"
	گرہونانہ رام	.	.	.		
۸۰	شام راج خلیفہ راجہ	.	.	.	راجہ	منصب کپڑائی پانفہ سوار و علم
	راہی رایان بہادر	.	.	.		
	امانت دنت	.	.	.		
۸۱	پرہوتم راو خلیفہ راجہ	.	.	.	"	"
	گوپال راہ	.	.	.		
۸۲	راہی کیشو پرشاد خلیفہ	.	.	.	"	از اصل اضافہ منصب کپڑائی
	راجہ مہنولعل	.	.	.		و پانفہ سوار و علم
۸۳	راہی سدھی پرشاد	.	.	.	"	"
	خلیفہ	.	.	.		
۸۴	ارجنانا یک	.	.	.	"	منصب کپڑائی پانفہ سوار و علم

۸۵	میرحیدر علی	خان بابا	اشرف العلماء	.	.	.	منصب یکمزار پانصدی
۸۶	سید محمد علی خلف	.	سید التهان	.	.	.	و یکمزار سوار و علم
۸۷	میرلطیف علی خلف	منصب یکمزار
۸۸	سید علی خلف
۸۹	میرحسین علی خلف
۹۰	میراحمد علی خلف
۹۱	سید محمد علی خلف
۹۲	محمد ولی الله خلف	لودهی
۹۳	محمد علی	لودهی خان بهادر	خان بهادر

خطا با تمام

آئین جشن مہایون چہل سالہ عمر | ولولہ جشن چہل سالہ عمرش پیدا کردہ ولہای رعایای او
 کہ ہمہ تن مصروف انتظامش گردیدہ۔ درحاکم محروسہ اش چشمے نیاشد کہ اشک
 نشاط ازونہ چکیدہ۔ گروہی بدیوان وزیر اعظمش دوید۔ وپشتارہ عرائض جانبش
 بدست مدارالمہامش رسید۔ کہ مصارف این جشن مہایون را رعایای ملک کفیل بہت۔
 فرزاندہ دستورش از رعایای سلطنت وعہدہ داران دولت مجلسی خاص عقدہ
 فرمودہ بر تخمینہ داخل و مخارج آن تعمقے کرد و بجمول اجازت آقامی نعمت ادام اللہ و ہم
 انتظام ان را بہمان مجلس سپرد۔ در مخصرہ قلیل تشکیک رعایش بقدر اسے مستد بہ
 فراہم شد۔ و تعمیر نذر عظیم الشان در باغ عامہ حیدر آباد قرار گرفت۔

اولین روز این جشن نجمتہ فال۔ یعنی ہجہ ہم ماہ شوال فیضان رواے مانماز جمعہ را در سجدہ
 ادا فرمود۔ و روز دوش بروق افروزی خود اسرار قواعد فوج باقاعدہ را پیروز و سبقت پیش
 کارڈن پارٹی بود کہ در باغ عامہ قرار یافت۔ بہ تقریب چارمی غریبا و ساکین انجیرا
 و مہرات بنواخت۔ و روز پنجم یعنی بست و پنجم ماہ شوال دربار خاص منعقد کرد کہ
 سفیر برطانیہ حیدر آباد خریطہ تہنیت فواب گورنر جنرل ہند را بملّا خطہ اقدس در آورد
 و بر ورشتم طلبای مدایس را بشرف حضور ہی بارگاہ ولی عہد خود بنواخت۔

و ہفتی روز را مخصوص بہ قبول تہنیت نامہ وجواب رعایای خود ساخت۔ پس از آن ہیا
 ٹون مال بر در خواست رعایای خیر سگال بدست مبارک خود نہاد۔ و در شب
 چار شنبہ در دولت سراے وزیر اعظم خود شعرائے مقررہ را اجازت عرض قصائد

سپس تہنیت نامہ ملازمین صرف خاص را بگزید۔ و بر آخر ہمہ نوبت در بار عاقل سید
بندہ حلقہ بگوش کہ بہ دربار قصائد بار داشت نود و دو شعر قصیدہ طبع زاد خود را بگوش
فیض گجور ش گزاشت۔ و سہ س تارنجی بہ نذر مبارکش رساند۔ و با جازت آن نذران
سخن در بار گامش خواند کہ بر ہمین موقع ہدیہ ناظرین سخن آفرین می کنم۔

ہوالغریزہ

کہ ولا جان تار دولت اوست
فکد ہر کس بقدر ہمت اوست

نقد جان نذر در گر شاہ است
برگ سبزم حد یقہ سخن ست

قصیدہ

مصع طرحی حضرت شاد

باید ز دست یار سے ارغوان گرفت

میا د خانہ دلم آب ارسان گرفت
بگر کہ آتش بدل نا توان گرفت
طبع روانم آب ز آب روان گرفت
بے پردگیست پردہ کار از میان گرفت
پیرا من سپہر کہ رنگ دھان گرفت
آئینہ را بہ پیش لب نا توان گرفت
آن ترک چشم تیر نگہ در کمان گرفت

ترکان یار تا بدل عاشقان گرفت
بے روی من آب ز چشم فغان گرفت
از سیل گریہ آب درآمد بروے کاه
از بے نقابی تو دلم بخت عقل و ہوش
از آتش جگہ اثر دود آہ ماست
بہیاء عشق یافت بیالین چو عکس یار
تا در مقابل مژدہ اش ابروے زدم

سوداگر فتنہ سرباز از عشق تست
 آب از گہر بہر دو صدف غرق آب کرد
 او در خیال آمد و آتش گرفت و رفت
 او در کنار و شد کمر نازکش دست
 تا خالی ہند و تو بچشم جہان قادر
 خونم گرفتہ چو حنا با پایے خویش
 سر و قد تو ز آتش رخ سوخت چہرین
 از اشک گرم عرضہ دہد سوز دل مدام
 شرکان آفتاب بود در برابر ت
 صد گونہ حسن و دست فنون با جمال خویش
 جز جیلے نہ داشت دل من ز جو پر صبح
 چشم اسید من بطواف میان او
 کردم مگر بسادہ دلی در لہر ش خطاب
 از یل اشک دیدہ مگر آب در میان است
 آتش نجر من دل من ز دبوخت پاک
 گویند خواب خوش نہ ندر و بافتاب
 در گلستان عشق سبق بروم از کلیم

این جنس کہنہ ام کہ بہای گران گرفت
 بہ قطرہ اش چو چشم من آب روان گرفت
 در حیرت کہ در دلم آتش چہان گرفت
 دارم عجب کنارہ چہان از میان گرفت
 چشم سیاہ الفت ہند وستان گرفت
 بے باکی تو رنگ زردے بتان گرفت
 بر شعلہ اش تدر و دلم آشیان گرفت
 تا شمع عشق پایے دین دودمان گرفت
 با آفتاب پنجہ رمرگان توان گرفت
 تا و حساب آئینہ آسمان گرفت
 احوال من کہ قاصد نامہربان گرفت
 تار نگاہ حلقہ سوسے میان گرفت
 در حیرت کہ بردل نازک چہان گرفت
 عشق تو گر چہ خانہ بکوسے بتان گرفت
 در لحظہ کہ آتش ازین کاروان گرفت
 از دیدہ ام خیال تو خواب گران گرفت
 پیراہنم ز بوسے گل آتش بجان گرفت

خونِ جنا چکیده ز پایش بفرق من
 تشبیب در زمین نعل و سقّے شدت
 بر جسته مطلق که سر از آسمان کشید
 تمثالِ ملک ز وجود تو جان گرفت
 نازم برین که از مدّ بختِ کار ساز
 نازم که بهمت به سبکبالی جهان
 آصفِ جی که قوت باز و دستِ همیش
 حین تو آشکار خراج از چین ستاند
 رعنائی تو در همه گلشنِ مُسلم است
 محبوب خلق و جان جهان شد لقب ترا
 ز آبِ ریخ تو ما سی بے آب آب یافت
 آبِ ریخ تو غرقِ تحسیر کند مرا
 از رفعت تو چرخ برین سزگون مدام
 نام آوری که صیت تواند در زمین نهاد
 منت کش عطا تو دستِ طلب ستاند
 احسانِ بحقِ خلق خداست کفی مدام
 تا نقد جان بقیعتِ لطیف تو برد ایم

مطلع

طلش نگر که خون من نیجان گرفت
 فکر لب من افق آسمان گرفت
 خورشید برج اوج دکن را توان گرفت
 هر ناتوان ز عدلِ تو تاب و توان گرفت
 اطرافِ این دیا چنین حکمران گرفت
 برگردنِ خود این همه بارِ گران گرفت
 ملکِ دکن ز ثانی صاحبقران گرفت
 چشم تو باجِ حق ز زنگس نهان گرفت
 تا قامتِ تو جزیره سر و روان گرفت
 چشم زمانه در بغلت تنگسازان گرفت
 از تابِ عارضِ تو مدّ آسمان گرفت
 آبی ز دستِ همچو کس میتوان گرفت
 پشتِ دو تابی پیر فلک خم ازان گرفت
 آوازه تو دایره آسمان گرفت
 چون عرضِ حال را کف زرفشان گرفت
 در شکر نعت ز خجالت زبان گرفت
 بازارِ نیک نامی ذاتِ دکان گرفت

نصفت گری که شهره حکم سیاستش
 شاهین و کبک آب ز یک چشمه می خورد
 چشم عدالت ز کمند نگاه خویش
 از نصفت تو خانه بیداد شد سیاه
 کلاب قضا شکست و عطار و طبع تست
 بران مقام عفو ضمیر تو چیره دست
 نظم و تدبیر تو بجن مقاصدش
 منصوبه تو در تیر مضمون رسد دم
 این کهنه رسم و راه تو آیین اکبریت
 عهد مبارکت که دل مابدست است
 در حضرت تو گاه و تکلم سر و شش غیب
 از پیکر تو حلق دروین تو آشکار
 بیداریت بچهره غفلت بر نجات
 برکت از شعاع تو منت کشیده است
 کار آگاهان بکار تو صد آفرین کنند
 داری بکار و کشت رعایا تو بجای
 او حصه ز خیرین و بهمان نه می برد

آتش چشم نصفت نوشیوان گرفت
 این مملکت بذات تو امن و امان گرفت
 آموخه شور و پستی شیر زبان گرفت
 از دایو تو چرخ بار الا مان گرفت
 نادست قدرت تو قلم در بنان گرفت
 با آنکه انتقام ز دشمن توان گرفت
 صد آفرین ز قیصر مهند و سان گرفت
 در انتظام کار تو بالا از آن گرفت
 پیرایه تو پر تو شاهنشینان گرفت
 عهد و فایز خلق برسم کیان گرفت
 از آفتاب دست به پیش زبان گرفت
 خشم نهان سبق ز نهان پیکان گرفت
 تا خواب غفلت از همه عالم کران گرفت
 هر ندیب از طریق تو فیض نهان گرفت
 هر خد متی ز سلطنت کاروان گرفت
 فکر خوش تو رخند صد آبدان گرفت
 جز دایه قلع سیل خرابی که ان گرفت

<p> در ارتکاب جرمِ عمل اعتراف داشت صید افکنی که تارِ کمندش بیک نگاه روئین تنی که رستم از ویافت بهره تا در غنای اوست سپید و سیا خلقت یکتا سخنور سے که سند از کلام او سیلاب شد که درت دلهای خاموش عام اقبالِ عرض را به ابراهیم خطاب کرد او در برش کشید و بیکرنگیش نواخت دستورِ اعظمیت سپهر وزارتت او بر نگین حکم تو خشنده گوهریت در درگفت که گرگِ فسون گرگِ مست شد بگذاخت همچو شمع ببارید اشکِ گرم تا دیو آسمان بر خست بر کشاد چشم از حکم تو اگر سیرِ مواخوف کرد هر خیر خواه بصره ازین بار که ببرد در درگفت از آن که بر ابر شد مچاک بر فرقانِ امجِ تفاخر بلبند شد </p>	<p> هر مجرّمی که شخّنه او در گمان گرفت در عرصه شکار دوپیل دمان گرفت افراسیاب پهلوانِ پهلوان گرفت پیری بر اے یافت که بختِ جوان گرفت فکرِ سلیم و انوری و ارسلان گرفت تا او بدست آینه خاکیان گرفت انکار را بمحضرِ خموشی زبان گرفت تا بوی همدی ز گل زعفران گرفت در آب و تاب نیلِ اعظم توان گرفت کش در تلاشِ دست تو از بحر و کان گرفت نگرشته ساعته بگلو استخوان گرفت آن مردی ادب که ترا بر زبان گرفت از کهکشان زرعِ تو خشن دمان گرفت یکسر برود دست سرخ و جهان گرفت هر دشمن تو مست ازین خاندان گرفت نام من اعمتِ بار دین خاکه ان گرفت فرقم که پای بر سیران آستان گرفت </p>
--	--

نخلی که در محبت تو کاشتم بدل
 همشده ارای و لا که فلک سیر فکر تو
 در صا حنیکه حدادب در میان قتاد
 بر نکته سنج نرم و نگاه سخن شناس
 در خانه گر کس است همین منزلت بس است
 خاموش ای و لا که کنون وسعتی نماید
 بے وجه نیست چشم عطایش که گفته اند
 تا در زمانه عالمیان را صلوات نند
 بر خیز ای و لا که کنون وقت التجات
 ای خسر و خجسته خطای زبان نما
 عمر تو از حساب فرون باد در شما
 اهل زمان زخصل وجود تو بر خورید
 ملک و کن ز عدل تو گیرد که آمتی
 در سایه تو تخت دلت باد بر قرار
 دوران که زند بگلو بے مخالفت
 چل ساله جشن عمر - همایون شود ترا
 افزون شود مراتب جشن تو و حنا

شکر خدا که میوه او استخوان گرفت
 از حد برون که نشست و بیاید بخان گرفت
 نتوان ظلاف عقل ره مفت بخوان گرفت
 ذوق از قصیده و غزل تا توان گرفت
 فکر خوش تو داد ز اهل زبان گرفت
 اند سخن که در تیر دندان زبان گرفت
 باید زد دست یار می ارخوان گرفت
 مراح شاه خلعت گو پیر نشان گرفت
 باید کف دعا بسو آسمان گرفت
 حدادب چو دست مراد در دلبان گرفت
 ز انسان که خضر زندگی جاودان گرفت
 آدم صفت که میوه ز باغ جهان گرفت
 چون شهره که نصفت نوشیروان گرفت
 فرقت چنانکه ظل خدای جهان گرفت
 از هر گره که ابرو و مہ طلعتان گرفت
 چشمنی که باده از خم پیشینان گرفت
 از هر گره که رسته شمع عمر روان گرفت

مُسَدِّس تَا پَرِیَجَنی		
خوشا جشنی که در عهد بهار از فضل یزدانی	گره بندان چل سال است ایوانِ سلطان	
رعایا راست در دربار آصف حکم میمانی	نوا سنجان مدح شاه محو تنهیت خوانی	
نه و نامید شد شمع شب افروز گلستانش		
زمین تا آسمان محو تماشا به چراغانش		
هوا جو یان دولت در هوا به سیر گلزارش	سخن سنجان محبت چشم بردست گهربارش	
تستای مراتب در دل ارباب در بارش	بقدر سیمت خود فکر پیر کس در پیر کاش	
دل یک عالمه شوق حصول به عس و ادر		
دعا گویش سیر نوک زبان ذوق دعا دارد		
آلهی تا بود دست و قلم از آستین پیدا	شود تا حرف مشکین بریا ضل کاغذ پیدا	
خط تقدیر عالم را بود تا بر جبین پیدا	کنه تا صنعت حکاک نقش بر گنبد پیدا	
کتابین چهره محبوب ما با خال و خط باشد		
طراز نکته چین محکوک چون حرف غلط باشد		
مادین حرف بر کاغذ کند تا عتب بر آستان	ز شجر نین رقم آتش خور و تا لعل رمان	
بود تا حلیه بن السطور صبح نورانی	کشد تا بخت خورشید از جدول سپهرانی	
آلهی تا بر اوراق جهان نقش است از صولت		
بود شیراز به بند ملک شاه جوان دولت		

الهی تا بود نوک زبان را لذت گفتن سخن گفتن بود آورشال بکر جان گفتن	همی تا در نقاب لفظ معنی راست نهفتن الهی تا مضامین راست رنگ بود رنگ گفتن
نکار لفظ را تا جان معنی در بدن باشد نظام الملک آصف جاه محبوب دکن باشد	
الهی تا بود مضمون رنگین در تیره فکرت عروس نظم تا پنهانست در خلوت گیه فکرت	تا بد تا براج طبع نورانی تیره فکرت الهی تا بود اوستایم معنی راشه فکرت
زبان خسرو با طوطی شکر شکن باشد کلام آصف ما آصف ملک سخن باشد	
بسطی ارض تا نظم ملک راست آینه نواستجان مدحت راست تا مضمون شگفتی	ضوابط را بود ما در جهان ترتیب تدوین زمین و آسمان را تا بود تحریک و سکنی
الهی شاه معنی پرور ما در جهان باشد زمین نظم را فکر بلندش آسمان باشد	
بطل ایزدی طوبای ذات پر ثمر باد بزیر سایات نخل مرادش بار و باد	ولی عهد تو بر غور دارد و طبل بر باد زایر قدرتت سیرایش از آب ز باد
ز مرگان آب و جاروبی کشم بسطی نیست ضیاء چشم عالم باد قندیل گلستان	
گره بر گوش بدخواهان زنده سیر فلک پیهم بگو تا بجای گراید رسته عمر عد و هر دم	

گره افتد بکار بد سگالان جفا توام	گره از کار یارانش کشاید خالق عالم
ولا سال گره بندان بود وخواه آصف را	
بهایون یاد این جشن بهایون شاه آصف را	
۲۳ هـ ۱۳	
طبع از مکتب خوار دولت و طیفه یاب حسن خدمت خانه زاد با وفا غیر جنگ ولا	
<p>متفرقات بزخاتمه این اوراق میخواهم که برخی از احوال متفرقه عهد میمنت بهدش عرضه دهم و طرح بیان را بر عناوانات مختلفه نهم -</p> <p>(الف) اولین احوال وزرا را غظم اوست که مدار المهام نام دارند و حصه اولین این کتاب ذکر کرده ام که مسند نشینی این نوباده چنستان اقبال بعضی و ترو و نسک خوار و یرینه این</p> <p>میر تراب علیخان سر سالار جنگ صورت گرفت - و بقرب آوان حکمرانش این فرزانه دستور از صفحه روزگار گزشت - پس از آن انتطاعی مستقل بروی کار نیامد که عنان اختیار ریاست بدست او درآمد - اولین وزیر اعظمش نواب عماد السلطنه - شجاع الدوله مختار الملک سیر لائق علیخان سر سالار جنگ قرار یافت - که ولی نعمت مادرش ملکه هزار و هشتصد و سی و سی</p> <p>بخلاعت وزارت او را بنواخت - این مهین پور میر تراب علیخان مسبوق الذکر بود -</p> <p>خیل زیرک و وزرنگ با بوش و بنگ - طبع روشش را جلای افراست مثال وزارت می گفتند و فهم و ذکاوتش را آفتاب اوج امارت مینامیدند - اما دیرینه سال نبود که گرم و سرور روزگار را به تحمل پذیرد - و در مهام کار و بای سلطنت کار از غور و تعمق گیرد -</p>	

زمانه ز گزشت که آزادی رایش جلوه خود مختاری نمود و یوما فیوما ناگواریهایی فرود - نوبت
بدینجا رسید که در ۱۸۸۱ هزار و هشت صد و هشتاد و پنج و باستوفای خدمت گوشه عافیت
گزید - فرمان روالی مامورانات بسیار بحق آورد داشت و قرضه ذکی مستغنی را به مخرانه
عامه خود گماشت -

پس قلمدان وزارت را به امیر کبر نواب سر اسما نجا و مرحوم سپرد و او گمے سبقت
از زمانیان خود برد - امیر می بود خیل سلیم الطبع - بردبار - و استقلال رایش ضرب المثل
روزگار - در امور جزئی و کلی به ولی نعمت خود استصواب میفرمود - و در خیر خواهی و
اطاعت کشی از پیشین خود سبقت بود و لیک چشم ناتوان بین روزگار بهر شراعیب کرد
و آن کوه مکنک را در نقطه از پا آورد - تا در ۱۸۹۲ که هزار و هشت صد و نو و چها - و عت
وزارت را به آقائے نعمت سپرده فایغ الیال گردید - و نوبت بکمین برادرش رسید -
پس آقائے نعمت ما - و قارالامرا که معین المہام مال بود بنواخت و بفرط مرحوم
مدار المہام ریاست ساخت - و آن زمان مولف این کتاب در کار و بار پایگاه مشغول
و بر تعلقات جاگیرش بعد تعلقداری نامزد بود - سر قارالامرا مردی بود ساده مزاج
که مکنک صورتش از سیرت تعلق نداشت - در کار و بار ریاست مستعد می نمود - ولی
از حاشیه بوسان خود غرض مجبور بود - تلون طبیعت و اثر نا عاقبت اندیشان بارگاهش
می سن ادر در خفا برد - ذباد بان خیر اندیشی او را به در طه تماطم سپرد - در ۱۸۹۶
هزار و نه صد و یک عیسوی از کار و بار ریاست رخصت گرفته در مقارن آن داعی حل

لیکھا جا بت گفست - خدائیش بنام زد۔

حالا دلی نعمت ماہنامہ دولت را بین السلطنت ہمارا جہ کوشش پر شاہ ہما
سپروہ است کہ بہ بقای خدمت پیشکاری و نثار عظم رایت پے بردہ۔ در آغاز کا چشم
بینا نو عمر شیش را بہ تحقیق می نگریست تا شب چہ زاید۔ مدتے نگزشت کہ انتظار ما عجیب
مبتدل شدہ کہ صورتے پر خلاف توقع می نماید۔ العظمت اللہ بہ بہر کہ لطف خداوند
دست بر سر کرد۔ ہر اسے پیر و ہر نزلت جوانے را خلق ہمیش دہاے خاص
عام را بدست آورده است۔ از ہمین جا ست کہ ہر گالش در بیچ منصوبہ باطل بر بخورہ
اگر با ہوا خواہان خود تطف رو دارد۔ دشمنان را مستحق مدارا می شمارد۔ اصول طبعش بر
جا رہے مستقیم بی می برد۔ در طریق انصاف یگانہ و بیگانہ را ہمقدم می شمرد۔ در اطاعت
کیشی و رضا جوئی ولی نیست آنما یہ کوشش بکاری بر د کہ خود را با وجود اختیار عظم بغض
یہ اختیار می شمرد۔ اعلیٰ ترین صفاتش ہمدردی رعایا ست کہ پیچہ ولی نعمت خود را جان
مال را وقف رعایا کردہ است۔ خدائیش نگہدار د کہ وجود با جہ دشمن بغیبت ست۔
(ب) درین عہد بہت مہد چار تا معین الملہام کہ بہ در اسے متعلقہ

موسوم اند۔

اولین نشان باعتبار قدامت۔ نواب افتخار الد ولد افتخار الملک میرا وریفین
شہاب جنگ ست۔ کہ در زمانہ سلف صدر الملہام کو توالی و متفرقات بود۔ و حالا ہم
سیرشتہ کو توالی و تعمیرات عامہ و صفائی وغیرہ با او تعلق دارد۔ امیریت فزانہ و تہجرت

نگانه - در لوازم خدمت خیلی استعداد پابند اوقات گرانمایه - همین یک ناست است
که گرم و سرد زمانه را چشیده - و زجر و درد بسیار را بچشم خود دیده - شان امازش از
روشن پشینیان خبر می دهد - و طرز معاشرتش منت برگوشه نشینان می بند - خاص
عام را بر معروضات خود شان جوابی شافی از قلم جواهر رقم می طرازد - و سرتقی را بتوجه
خاص می نوازد -

دومی معین المہام عدالت - که با امور عامه ہم تعلق دارد - نواب بشیرالدوله و فتح الملک
بیریز فرزند حسین خان صفدر جنگ بسیار باشد که فرایض خدمت را با استقلال و تعمق تمام ادا
می نماید - امیریت بس لائق و لیاقت پسند و احسن و قبح هر کار بهر دهنند -
حاجتمند از بدگامش را یافتن بسیار آسان - و خود غرضان سبک خیال را وجود با وجود
بس گران - حقوق رعایا را بمیزان عدالت می سنجید که صفات ناقصا ہی او درین اوراق
مختصره کنجد -

سومی معین المہام ریاست (وزیر فوج) از خاندان شمس الامراء حیدرآباد
موسوم و مخاطب به نواب مصفا الملوک و شمس الملک رفیع الدین خان مظفر جنگ است که سیر
سیاحت یورپ تجربه این کار بهت آورده است - خیلی فراخ دل و فیاض طبیعت
بیشیرزاده ولی نعمت است -

چهارمی معین المہام ریاست - مستر کیس واکر سی ای ای - از رعایای برطانیہ
یورپ زاست - ولی نعمت مابعد ورت خاص ادرا پذیرفته است - و روزگاری

خوش خسروان را ند که گدای گشته نشینی تو حاضر فطام خردش که ما همین قدر دانیم که
 توجیش با صلاح فینانس و تخفیف زواید مصارف مصروف است - و طبایع زکریا یا
 خوان نعمت کرم - و نمک خوالان موردی - و پروردگان ناز و نعم با ایشان غیر مالوف -
 همانا مستر و اگر مردی است ذمی تجربه - که هر کار را با اصول آن می پسندد - و لیکن تخفیف
 مصارف را به نحیکه کار فرماست - نتیجه آن بخوش اسلوبی صورت نه بندد -

والله اعلم بحقیقه الحال

تمام شد
 محمد

۲۲۶۸
ن۰

DUE DATE

۹۵۲

۳۸ ۳۹

٢٢٦٤	٩٥٣
٢٢٦٤	٩٥٣
٢٢٦٤	٣٨٣٤
تجرب السير	
Date	No.